

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Jaarbericht 2020

Procesvertegenwoordiging Hof van Justitie van de EU

sciaal recht | Handvest | Institutioneel recht | Intellectuele eigendom | Landbouw | Mededinging | Milieu | Telecom | Procesrecht | Vervoer | Sociaal recht

Jaarbericht 2020

**Procesvertegenwoordiging
Hof van Justitie van de EU**

Inbreng van de Nederlandse regering

Inhoudsopgave

Voorwoord	8
Hoofdstuk 1	
Procesvertegenwoordiging bij het Hof van Justitie van de EU	12
Plaats en bezetting	13
Zaakbehandeling	13
Totstandkoming van de Nederlandse inbreng: de ICER-H	13
Procedures voor het Hof en het Gerecht	14
- <i>Prejudiciële zaken</i>	14
- <i>Prejudiciële spoedprocedure en versnelde procedure</i>	15
- <i>Rechtstreekse zaken</i>	15
- <i>Advieszaken</i>	16
De Raadswerkgroep Hof van Justitie	16
Het EU-Agentennetwerk	16
Kennisoverdracht	17
Hoofdstuk 2	
Uitspraken van het Hof van Justitie en het Gerecht	18
Afvalstoffen	19
Antidumping	20
Asiel en Migratie	20
Belastingen	23
Btw-richtlijn	25
Burgerlijke en handelszaken	27
Consumentenbescherming	28
Compensatie luchtpassagiers	28
Detacheringsrichtlijn	29
Dienstenrichtlijn	30
Douane	32
Eigen middelen	34
Energie en Telecom	35
Erkenningsverplichting rijbewijzen	37
Gegevensbescherming	37
Geneesmiddelen	39
Justitiële samenwerking	41
Landbouw en Visserij	42

Milieu	43
Rechtsstaat	45
Sociale zekerheid	46
Staatssteun	47
Strafrecht	47
Visa	50
Vrij verkeer diensten	51
Vrij verkeer kapitaal	51
Doorhalingen	53

Bijlage 1 In 2020 afgedane zaken met Nederlandse inbreng	54

Bijlage 2 Aanhangige zaken per 1 mei 2021 waarin de Nederlandse regering meedoet	58

Bijlage 3 Statistieken van de Nederlandse inbreng bij het Hof van Justitie	62

Voorwoord

Met veel genoegen presenteren wij u het vijftiende jaarbericht van de Nederlandse procesvertegenwoordiging bij het Hof van Justitie van de Europese Unie. Met dit jaarbericht geven wij u inzicht in de werkzaamheden van de Nederlandse procesvertegenwoordiging en de inbreng van de Nederlandse regering in zaken die het afgelopen jaar door het Hof van Justitie, het Gerecht en het EVA-Hof ('de Europese hoven') zijn afgedaan.

De rechtspraak van de Europese hoven draagt bij aan de rechtsontwikkeling binnen de Europese Unie en kan van invloed zijn op het Nederlandse recht en beleid. Als gevolg van de Europese rechtspraak moet de Nederlandse wetgeving of de uitvoeringspraktijk van de Nederlandse overheid soms worden aangepast. Door actief haar visie naar voren te brengen in zaken bij de Europese hoven kiest de Nederlandse regering ervoor om invloed uit te oefenen op deze rechtsontwikkeling.

De gevolgen van de Covid-19 crisis waren het afgelopen jaar ook merkbaar bij de Europese hoven. Om rekening te houden met deze bijzondere omstandigheden en partijen voldoende tijd te geven voor het maken van nuttige opmerkingen in prejudiciële zaken, heeft het Hof besloten de termijn voor de indiening van schriftelijke opmerkingen tijdelijk met één maand te verlengen. Ook heeft het Hof het mogelijk gemaakt dat partijen via videoconferentie konden deelnemen aan de mondelinge behandeling in Hofzaken. Ook Nederland heeft op deze wijze een aantal keer aan een zitting bij het Hof deelgenomen.

191

De Europese hoven hebben in 2020 weer belangrijke uitspraken gedaan die bijdragen aan de ontwikkeling van het Unierecht. Deze rechtspraak heeft onder meer betrekking op het beginsel van rechterlijke onafhankelijkheid en de rechtsstaat (rule of law). Zo heeft het Hof zich in zaak C-354/20 PPU (L en P) uitgelaten over de toets van een verzoek tot overlevering aan Polen in het licht van de problemen rond de rechterlijke onafhankelijkheid in Polen. Het Hof houdt in zijn uitspraak vast aan de tweestappentoets uit het arrest LM en oordeelt dat structurele en fundamentele gebreken aan de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht niet op zichzelf al met zich meebrengen dat een rechter in de uitvoerende lidstaat mag weigeren om een persoon over te leveren. Het Hof heeft in 2020 ook een belangrijke uitspraak gedaan over de bescherming van persoonsgegevens. In zaak C-311/18 (Facebook Ireland Inc) over de doorgifte van persoonsgegevens door Facebook Ireland

aan Facebook in de Verenigde Staten oordeelde het Hof dat de doorgegeven persoonsgegevens onvoldoende worden beschermd in de Verenigde Staten.

In 2020 hebben het Hof en het Gerecht 68 zaken afgedaan waaraan de Nederlandse regering een bijdrage heeft geleverd. Van de in totaal 58 prejudiciële uitspraken zijn er 19 geweest naar aanleiding van verwijzingsuitspraken van Nederlandse rechters en 39 van rechters uit andere lidstaten. Daarnaast is de Nederlandse regering bij 10 rechtstreekse zaken betrokken geweest waarbij Nederland heeft geïntervenieerd aan de zijde van één van de hoofdpartijen bij het geschil. Het oordeel van de Europese hoven van de in dit jaarbericht besproken zaken komt in ruime meerderheid overeen met het door de Nederlandse regering ingebrachte standpunt.

Dit jaarbericht is in twee hoofdstukken ingedeeld. Het eerste hoofdstuk geeft een overzicht van de werkzaamheden van de Nederlandse procesvertegenwoordiging in Luxemburg. Het tweede hoofdstuk bevat een nadere toelichting op de uitspraken in zaken waaraan Nederland heeft deelgenomen.

| 10 |

Wij hopen dat dit jaarbericht de Nederlandse inbreng in Hofzaken voor de lezer inzichtelijk maakt. Vragen en suggesties naar aanleiding van dit jaarbericht stellen wij op prijs en kunt u sturen naar DJZ-ER@minbuza.nl. Ook wijzen wij u graag op de website van het Expertise Centrum Europees Recht van de afdeling Europees recht van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor meer informatie over Unierechtelijke vraagstukken (www.minbuza.nl/ecer).

Ten slotte spreken we onze dank uit aan Nikkie van den Boom en Louise van Spronsen voor hun bijdrage aan de werkzaamheden van het Hofcluster in 2020. Een bijzonder dankwoord voor haar jarenlange inzet en collegialiteit richten we tot oud-collega Marlies Noort die in maart 2021 de overstap heeft gemaakt naar de rechterlijke macht.

Den Haag, augustus 2021

Namens de gemachtigden bij het Hof van Justitie van de EU en het EVA-Hof,

Mielle Bulterman,

Hoofd van de afdeling Europees recht, ministerie van Buitenlandse Zaken

Jurian Langer, *Hoofd Hofcluster*

Marianne Gijzen

Annemarie Hanje

Joost Hoogveld

Pauline Huurnink

Michelle de Ree

Charlotte Schillemans

Siemen van Ditmarsch, *secretaris ICER-H*

Awesta Rassa, *Griffier*

Zandria Pattiiha, *paralegal*

Hoofdstuk 1

Procesvertegenwoordiging bij het Hof van Justitie van de EU

Plaats en bezetting

Nederland is een actieve lidstaat bij de Europese hoven. De procesvoering namens de Nederlandse regering bij de Europese hoven wordt uitgevoerd door het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Zaakbehandeling

Momenteel zijn acht juristen bij de afdeling Europees recht van de Directie Juridische Zaken (DJZ/ER) bij het ministerie van Buitenlandse Zaken gemachtigd om in Luxemburg op te treden namens de Nederlandse regering. Deze gemachtigden, ook wel ‘agenten’ genoemd, maken deel uit van het Hofcluster. Naast het Hofcluster bestaat DJZ/ER uit een Adviescluster en het Expertisecentrum Europees Recht (ECER). Het hoofd van de afdeling Europees recht is samen met het hoofd van het Hofcluster verantwoordelijk voor de coördinatie van de procesvoering. Samen met de andere agenten treden zij regelmatig op namens de Nederlandse regering in zaken bij de Europese hoven. Het Hofcluster wordt ondersteund door een griffier. Deze is belast met de registratie van de zaken, de stroom van processtukken van en naar de hoven, en de distributie naar de verschillende departementen. Het Hofcluster coördineert de voorbereiding en de formulering van het standpunt van de Nederlandse regering voor de Europese hoven in zowel prejudiciële als rechtstreekse zaken. Deze zaken kunnen alle mogelijke onderwerpen van het Europese recht beslaan.

| 13 |

Totstandkoming van de Nederlandse inbreng: de ICER-H

Beslissingen over deelname aan een procedure bij de Europese hoven worden genomen in de Interdepartementale Commissie Europees Recht Hofzaken (ICER-H). De ICER-H is een vaste interdepartementale werkgroep waarin alle departementen zijn vertegenwoordigd. De ICER-H komt elke twee weken bijeen en wordt voorgezeten door het hoofd van de afdeling Europees recht of het hoofd van het Hofcluster. Tijdens deze vergaderingen worden de bij de Europese hoven aanhangige zaken en de door deze hoven gedane uitspraken beoordeeld op hun relevantie en mogelijke gevolgen voor Nederland. Het Hof heeft in 2020 792 zaken afgedaan, waarvan 540 prejudiciële zaken. Het Gerecht heeft in 2020 748 zaken afgedaan.

Een reden voor een Nederlandse inbreng in een bepaalde zaak kan bijvoorbeeld zijn gelegen in de mogelijke gevolgen van een uitspraak voor de Nederlandse regelgeving of het Nederlandse beleid. Ook mogelijke financiële consequenties of het streven naar beïnvloeding van bepaalde Europese rechtsontwikkelingen in een door Nederland wenselijk geachte richting kunnen redenen zijn om in een zaak te interveniëren.

Procedures voor het Hof en het Gerecht

Prejudiciële zaken

In een prejudiciële zaak stelt een nationale rechter het Hof een vraag over de uitleg van het Unierecht. Deze procedure, die wordt geregeld in artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), beoogt een doeltreffende en uniforme toepassing van het Europese recht te waarborgen, zodat een verschil in uitleg van het Unierecht in diverse lidstaten wordt voorkomen. In deze procedure stelt de nationale rechter een prejudiciële vraag in een zogenoemde verwijzingsuitspraak. De term ‘prejudicieel’ duidt erop dat de uitspraak van het Hof over de gestelde vraag voorafgaat aan de eindbeslissing van de nationale rechter. Op deze prejudiciële vraag geeft het Hof antwoord in de vorm van een arrest of met redenen omklede beschikking. De nationale rechter past vervolgens de gegeven uitleg toe op het nationale geschil. Aan de prejudiciële procedure kunnen de betrokken nationale procespartijen, de lidstaten en de EU-instellingen deelnemen door hun standpunt over de gestelde vragen kenbaar te maken aan het Hof. Alle nationale verwijzingsuitspraken worden door het Hof aan het Hofcluster van de afdeling Europees recht toegestuurd. Deze uitspraken worden vervolgens in de ICER-H beoordeeld op een eventueel Nederlands belang. Is er een belang voor Nederland, dan wordt besloten tot deelname aan de procedure voor het Hof.

De prejudiciële procedure kent in beginsel twee fasen: de fase van de schriftelijke opmerkingen en die van de mondelinge behandeling oftewel de zitting. Zaken kunnen evenwel zonder zitting worden afgedaan. Lidstaten kunnen zowel in zaken van eigen bodem als in zaken afkomstig uit andere lidstaten opmerkingen indienen. De Nederlandse regering dient in beginsel altijd opmerkingen in bij prejudiciële zaken die het gevolg zijn van verwijzingsuitspraken van de Nederlandse rechters.

Prejudiciële spoedprocedure en versnelde procedure

De gemiddelde looptijd van een zaak bij het Hof was in 2020 15,4 maanden. De prejudiciële spoedprocedure en de versnelde procedure kunnen, bij wijze van uitzondering, deze duur aanmerkelijk verkorten. Op 1 maart 2008 is de prejudiciële spoedprocedure, de zogenaamde *Procédure Préjudicielle d'Urgence* (PPU), in werking getreden. Volgens deze procedure, vastgesteld in artikel 107 van het procesreglement van het Hof, kan een nationale rechter het Hof verzoeken om een spoedbehandeling van een prejudiciële verwijzing wanneer er vragen aan de orde zijn die betrekking hebben op politieke en justitiële samenwerking in strafzaken of op visa, asiel en migratie (deel III, titel V, VWEU). In deze procedure kunnen uitsluitend de nationale procespartijen, de EU-instellingen en de lidstaat van de verwijzingsuitspraak deelnemen aan de schriftelijke fase. De overige lidstaten kunnen wel deelnemen aan de mondelinge behandeling. In 2020 heeft het Hof 1 uitspraak gedaan in een prejudiciële spoedprocedure waarbij Nederland betrokken was.

| 15 |

Naast de spoedprocedure is er de mogelijkheid voor het Hof om een zaak versneld te behandelen. Deze versnelde procedure is verankerd in artikel 105 van het procesreglement van het Hof. Dit is de zogenaamde *Procédure Préjudicielle Accélérée* (PPA). In deze procedure kunnen alle lidstaten aan de schriftelijke fase meedoen. In 2020 is 1 PPA-zaak aangebracht waaraan de Nederlandse regering heeft meegedaan maar het Hof heeft hier uiteindelijk niet inhoudelijk op hoeven te beslissen, omdat de beantwoording van de gestelde prejudiciële vragen niet meer relevant was voor de beslechting van het geding.

Rechtstreekse zaken

Nederland kan in rechtstreekse zaken optreden als partij of als interveniënt. Als partij kan Nederland zowel optreden in de hoedanigheid van verzoeker als in de hoedanigheid van verweerder. Nederland kan in rechtstreekse zaken als verzoeker optreden middels een beroep tot nietigverklaring krachtens artikel 263 VWEU. Vaak betreffen deze zaken een beroep tegen een Commissiebesluit dat is gericht aan Nederland, bijvoorbeeld met betrekking tot staatssteun. Deze beroepen worden in de regel door het Gerecht behandeld. Hoger beroep is doorgaans mogelijk bij het Hof. In 2020 zijn geen uitspraken gedaan in directe zaken waarin Nederland partij was.

Nederland kan zich ook als interveniënt voegen in een zaak tussen derde partijen (particulieren, lidstaten, instellingen). Een interventie dient altijd plaats te vinden ter ondersteuning van een van de partijen. De mogelijkheid voor een interveniënt in een rechtstreekse procedure om eigen punten op te werpen is beperkt. Om die reden wordt door de lidstaten selectief gebruik gemaakt van deze interventiemogelijkheid. In 2020 zijn 10 uitspraken gedaan in directe zaken met Nederland als interveniënt.

Ook rechtstreekse procedures kennen in de regel twee fasen: een schriftelijke en een mondelinge. De schriftelijke fase bestaat in de regel uit twee ronden. In de eerste ronde maken de partijen hun zienswijze bekend in een verzoekschrift of verweerschrift. In de tweede schriftelijke ronde doen partijen dit middels repliek of dupliek.

Advieszaken

Op grond van artikel 218, lid 11, VWEU kunnen de lidstaten, het Europees Parlement, de Raad en de Europese Commissie bij het Hof advies inwinnen over de verenigbaarheid van een beoogde internationale overeenkomst met de EU-Verdragen. Deze advisering door het Hof betreft vooral de verdeling van de bevoegdheden tussen de EU en de lidstaten. In een dergelijke adviesprocedure kunnen zowel lidstaten als instellingen interveniëren om hun visie naar voren te brengen. Advieszaken doen zich niet elk jaar voor.

| 16 |

De Raadswerkgroep Hof van Justitie

In deze Raadswerkgroep vinden de onderhandelingen plaats over onderwerpen die het Hof aangaan. De Nederlandse inbreng in deze Raadswerkgroepen wordt geleverd door medewerkers van het Hofcluster in samenwerking met de collega's van de (beleids)Directie Integratie Europa (DIE) en de juridisch adviseur van de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU. De Nederlandse instructies voor de onderhandelingen worden afgestemd in de ICER-H.

Het EU-Agentennetwerk

Het Hofcluster participeert actief in het netwerk van agenten waaraan alle EU-lidstaten deelnemen. Dit informele netwerk is op Nederlands initiatief in 2002 opgericht. Er wordt binnen het netwerk (elektronisch) informatie

uitgewisseld over lopende zaken. Daarnaast biedt het netwerk de gelegenheid om het optreden van de verschillende lidstaten in zaken te coördineren.

Eén-à tweemaal per jaar komen alle agenten uit de verschillende lidstaten bijeen. De Nederlandse regering wordt daarbij doorgaans vertegenwoordigd door het hoofd van de afdeling Europees recht en het hoofd van het Hofcluster. De bijeenkomst onder Kroatisch voorzitterschap werd vanwege de Covid-19 crisis geannuleerd, maar de bijeenkomst onder Duits voorzitterschap heeft digitaal plaatsgevonden.

Daarnaast vinden soms bijeenkomsten in Brussel plaats ter coördinatie van standpunten in aanloop naar een zitting waaraan meerdere lidstaten en soms ook de EU-instellingen deelnemen.

Kennisoverdracht

Het Hofcluster maakt deel uit van de afdeling Europees recht. Deze afdeling is een kennisafdeling die ten dienste staat van het Nederlandse overheidsbeleid. Medewerkers van de afdeling verzorgen regelmatig lezingen en cursussen bij andere departementen en uitvoerende diensten. Leden van het Hofcluster verzorgen ook regelmatig cursussen over de procesvoering bij het Hof en geven lezingen over de ontwikkelingen in het Unierecht, bijvoorbeeld aan universiteiten, de Academie voor Wetgeving en rechtbanken.

Er bestaan verschillende mogelijkheden om stage te lopen bij het Hofcluster. Zo bestaat de gelegenheid om de buitenstage van de opleiding tot rechter door te brengen bij het Hofcluster. Daarnaast kunnen studenten een stage lopen bij DJZ/ER om zo kennis te maken met de procesvoering bij de Europese hoven. In 2020 hebben 8 studentenstagiairs op de afdeling meegewerkt.

Hoofdstuk 2

Uitspraken van het Hof van Justitie en het Gerecht

Afvalstoffen

Arrest van het Hof van 28 mei 2020, zaak C-654/18, Interseroh (Duitsland)

Deze zaak gaat over de overbrenging van een mengsel van oud papier van Duitsland naar Nederland. Valt deze overbrenging onder de kennisgevingsplicht of onder de (lichtere) informatieverplichting van de verordening 1013/2006 inzake de overbrenging van afvalstoffen (EVOA)? Als het mengsel valt onder de groene lijst van Bijlagen III en IIIA van de EVOA, dan geldt de informatieplicht. Hierbij speelt code B3020 van het Verdrag van Bazel een sleutelrol. Volgens het Hof valt het mengsel niet onder deze code omdat deze uitsluitend ziet op afzonderlijke afvalsoorten en niet op mengsels. Dit was ook de inzet van de Nederlandse regering. Een mengsel van oud papier kan echter wel vallen onder de groene lijst van Bijlage IIIA. Dat hangt af van de hoeveelheid 'stoorstoffen' zoals plastic, nietjes en etensresten. Lidstaten mogen zelf de beoordelingscriteria hiervoor opstellen, maar dienen daarbij te letten op met name de hoeveelheid en de aard van de stoorstoffen en de beschikbare technologie. De uitspraak komt deels overeen met het Nederlandse standpunt.

| 19 |

Arrest van het Hof van 3 september 2020, gevoegde zaken C-21/19 en C-23/19, Kamstra Recycling e.a. (Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, Nederland)

Het Hof beantwoordt prejudiciële vragen van het Gerechtshof Arnhem Leeuwarden die zijn gesteld in het kader van strafzaken tegen XN, YO en P.F. Kamstra Recycling BV (Kamstra e.a.). Het Openbaar Ministerie (OM) heeft aan hen ten laste gelegd dat zij, in strijd met de EVOA zonder voorafgaande kennisgeving afvalstoffen hebben overgebracht van Nederland naar Duitsland. Kamstra e.a. betogen dat de EVOA niet van toepassing is. De overgebrachte stoffen vallen volgens hen enkel onder de verordening dierlijke bijproducten 2009 (verordening 1069/2009). Het Hof stelt vast dat een stof die geen bijproduct is in de zin van de kaderrichtlijn afvalstoffen (richtlijn 2008/98), wél een dierlijk bijproduct kan zijn als bedoeld in de verordening dierlijke bijproducten 2009. Vervolgens oordeelt het Hof onder verwijzing naar zijn eerdere arrest ReFood (C-634/17) dat de EVOA aldus moet worden uitgelegd dat de onder verordening dierlijke bijproducten 2009 vallende overbrengingen van dierlijke bijproducten van de werkingsfeer van de EVOA zijn uitgesloten, behalve in de gevallen waarin die verordening uitdrukkelijk voorziet in de toepassing van de EVOA. Het arrest is grotendeels in lijn met het Nederlandse standpunt.

Antidumping

Arrest van het Hof van 9 juli 2020, zaak C-104/19, Donex Shipping and Forwarding BV tegen Staatssecretaris van Financiën (Hoge Raad, Nederland)

De Nederlandse onderneming Donex Shipping importeerde ijzeren en stalen bevestigingsmiddelen uit China. Op grond van verordening 91/2009 dient voor bepaalde soorten ijzeren of stalen bevestigingsmiddelen een antidumpingrecht te worden betaald. Donex Shipping verzet zich tegen betaling van de opgelegde antidumpingrechten in verband met de invoer uit China, omdat de verordening ongeldig zou zijn. De Hoge Raad twijfelt ook over de geldigheid van verordening 91/2009 en stelt hierover vragen aan het Hof. Het Hof oordeelt dat verordening 91/2009 rechtsgeldig tot stand is gekomen. Deze uitspraak is conform het Nederlandse standpunt.

Asiel en Migratie

| 20 |

Arrest van het Hof van 5 februari 2020, zaak C-341/18, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, (Nederland, Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State)

Derdelanders die aanmonsteren op een langdurig in een zeehaven van een Schengenland afgemeerd schip om aan boord van dit schip werkzaamheden te verrichten, verlaten het Schengengebied niet. Dit oordeelt het Hof in antwoord op vragen van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Om die reden hebben deze zeelieden op het moment van aanmonstering geen recht op een uitreisstempel, waarmee de toegestane verblijfsduur in de Schengenzone zou worden verlengd. Een uitreisstempel mag pas kort voor het daadwerkelijke vertrek uit het Schengengebied in de reisdocumenten worden gezet, namelijk wanneer de gezagvoerder van het zeeschip de bevoegde nationale autoriteiten in kennis stelt van de op handen zijnde afvaart. Iedere andere uitleg zou misbruik en omzeiling van de regels van het Unierecht inzake kort verblijf in het Schengengebied in de hand werken, omdat anders aan de derdelanders de mogelijkheid wordt geboden om onbepaald in een zeehaven van een Schengenland te verblijven. Het arrest komt overeen met het Nederlandse standpunt in deze zaak.

Arrest van het Hof van 27 februari 2020, zaak C-836/18, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Spanje)

Deze zaak gaat over een Spaanse verblijfsvergunning voor een Marokkaanse man die is getrouwd met een Spaanse die nooit gebruik heeft gemaakt van

het vrij verkeer. De autoriteiten weigerden de verblijfsvergunning, omdat niet werd voldaan aan het (nationale) vereiste van voldoende bestaansmiddelen. De vraag is of in deze casus een afgeleid verblijfsrecht wordt ontleend aan artikel 20 VWEU. Het Hof herinnert eraan dat artikel 20 VWEU aan een derdelander verblijf toekent wanneer vanwege een afhankelijkheidsrelatie het weigeren van het verblijf ertoe zou leiden dat de Unieburger het grondgebied van de Unie moet verlaten. Op dit recht van verblijf kan geen uitzondering worden gemaakt vanwege onvoldoende bestaansmiddelen. De betrokkenen moeten in de gelegenheid worden gesteld om de afhankelijkheidsrelatie aan te tonen. Het Hof benadrukt dat tussen volwassenen alleen in zeer bijzondere omstandigheden een afhankelijkheidsrelatie kan bestaan. Deze uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, zaak C-517/17, Addis (Duitsland)

Deze zaak gaat over een asielzoeker die in Duitsland een asielverzoek heeft ingediend, nadat hem eerder door Italië de vluchtelingenstatus was toegekend. Op grond van de procedurerichtlijn (richtlijn 2013/32) kan Duitsland het verzoek in beginsel niet-ontvankelijk verklaren en de verzoeker overbrengen naar die andere lidstaat. De Duitse rechter vraagt het Hof of dat kan zonder dat de verzoeker voorafgaand persoonlijk wordt gehoord door de beslissingsautoriteit en hoe moet worden omgegaan met een verzuim om te horen. Het Hof benadrukt het fundamentele belang van een persoonlijk onderhoud met de verzoeker, ook wanneer de beslissingsautoriteit overweegt om het verzoek niet-ontvankelijk te verklaren. De beslissingsautoriteit dient na te gaan of de overbrenging naar de andere lidstaat zou leiden tot een situatie waarin een risico bestaat op onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 4 van het Handvest. Een dergelijk risico moet worden beoordeeld nadat de verzoeker in de gelegenheid is gesteld om alle, met name persoonlijke, elementen te presenteren die kunnen bevestigen dat dat risico bestaat. Wanneer de beslissingsautoriteit verzuimt om te horen, kan dat eventueel worden hersteld in een beroepsprocedure voor een rechterlijke instantie, maar alleen als daarbij alle waarborgen bestaan die de procedurerichtlijn voorschrijft voor het horen. Zijn die waarborgen er niet, dan moet de rechter het besluit van de beslissingsautoriteit vernietigen en de zaak terugverwijzen, zodat de verzoeker alsnog kan worden gehoord. Het arrest komt niet overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 17 september 2020, zaak C-806/18, JZ (Hoge Raad, Nederland)

Aan vreemdeling JZ is door de Nederlandse autoriteiten een terugkeerbesluit en een inreisverbod opgelegd, omdat hij een gevaar vormt voor de openbare orde. Nadien is JZ meermaals in Nederland aangetroffen. JZ is vanwege zijn illegale verblijf aangehouden en veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee maanden. De Hoge Raad vraagt zich af of een gevangenisstraf opgelegd mag worden aan een illegale vreemdeling die weet dat tegen hem een inreisverbod is uitgevaardigd en die Nederland moet verlaten, maar die desondanks toch in Nederland is gebleven. Het Hof oordeelt van wel. Hoewel het inreisverbod niet is overtreden aangezien dat pas rechtsgevolgen teweegbrengt vanaf het moment dat de vreemdeling het grondgebied van de lidstaten heeft verlaten, is al wel sprake van illegaal verblijf, aangezien de vreemdeling nooit heeft voldaan aan zijn terugkeerverplichting. Dat (oorspronkelijke) illegale verblijf kan strafbaar worden gesteld. Voorwaarde is wel dat het strafbaar gestelde gedrag duidelijk omschreven is als 'illegaal verblijf in Nederland' en de vreemdeling kennis heeft van het opgelegde inreisverbod en de redenen voor de oplegging ervan. Het is aan de nationale rechter om dit na te gaan, aldus het Hof. Dit arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 22 |

Arrest van het Hof van 30 september 2020, zaak C-233/19, CPAS de Liège (België)

B, een staatsburger van Guinee die lijdt aan een aantal ernstige ziekten, verzocht om een vergunning voor verblijf in België om medische redenen. In afwachting van de beslissing op dit verzoek, kreeg B een tijdelijke verblijfsvergunning. Uiteindelijk is haar verzoek afgewezen en is er een terugkeerbesluit tegen B genomen. Als gevolg daarvan is de sociale bijstand die B ontving gedurende de tijd dat zij in het bezit was van een tijdelijke verblijfsvergunning en dus legaal in België verbleef, opgeschort. B is in beroep gegaan tegen zowel het terugkeerbesluit als het besluit tot opschorting van haar sociale bijstand. Het rechterlijk oordeel over het beroep tegen de opschorting van de sociale bijstand, hangt in dit geval af van een eventuele schorsing van de gevolgen van het terugkeerbesluit in het licht van de terugkeerrichtlijn (richtlijn 2008/115). Naar het oordeel van het Hof vereist het Unierecht dat aan een beroep tegen een terugkeerbesluit van rechtswege schorsende werking moet worden toegekend, indien de eventuele uitvoering van dit besluit tot gevolg zou hebben dat de gezondheidstoestand van de betrokken derdelander op onomkeerbare wijze verslechtert. De uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 30 september 2020, zaak C-402/19, Centre public d'action sociale de Seraing (België)

In 2012 heeft LM op grond van de gezondheidstoestand van zijn dochter, R, aanvragen ingediend voor een machtiging tot verblijf in België om medische redenen. Deze aanvragen zijn ontvankelijk verklaard en LM heeft sociale bijstand ontvangen. Uiteindelijk zijn in 2016 de ingediende aanvragen afgewezen. Bij die beslissing werd ook bevolen het Belgische grondgebied te verlaten. Daarop heeft LM beroep aangetekend tegen deze beslissingen. Op 26 maart 2016 werd de bijstand stopgezet aangezien de termijn voor vrijwillig vertrek op die datum afliep. De verlening van bijstand is na enige tijd hervat, maar daarna weer beëindigd omdat R meerderjarig was geworden. Tegen die beëindiging is LM in rechte opgekomen, waarna hij hoger beroep bij de verwijzende rechter heeft ingesteld. Het Hof oordeelt dat de artikelen 5, 13 en 14 van de terugkeerrichtlijn, gelezen in het licht van het Handvest, zich verzetten tegen een regeling zoals aan de orde in het hoofgeding die niet bepaalt dat er wordt voorzien in de elementaire levensbehoeften van een derdelander, wanneer deze derdelander beroep heeft ingesteld tegen een terugkeerbesluit, het meerderjarige kind van deze derdelander aan een ernstige ziekte lijdt, de aanwezigheid van die derdelander bij dit kind onmisbaar is en er namens dat kind beroep is ingesteld tegen een jegens hem genomen terugkeerbesluit, waarvan de uitvoering voor dat kind een ernstig risico inhoudt dat zijn gezondheidstoestand op ernstige en onomkeerbare wijze verslechtert. De uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt.

| 23 |

Belastingen

Arrest van het Hof van 30 januari 2020, zaak C-156/17, Köln-Aktienfonds Deka (Nederland, Hoge Raad)

De Hoge Raad heeft het Hof verzocht zich uit te spreken over de verenigbaarheid van meerdere aspecten van de Nederlandse belastingregeling voor fiscale beleggingsinstellingen met het vrij verkeer van kapitaal van artikel 63 VWEU. Achtergrond is een weigering door de Nederlandse belastingautoriteiten van teruggave van de dividendbelasting die een Duits beleggingsfonds, Köln-Aktienfonds Deka, heeft betaald over dividenden die aan dit fonds zijn uitgekeerd op aandelen van in Nederland gevestigde vennootschappen. Het Hof oordeelt dat de Nederlandse praktijk waarbij aan een aantal voorwaarden moet zijn voldaan om voor deze teruggave in aanmerking te komen in beginsel is toegestaan onder het Unierecht. Alleen één specifieke

voorwaarde op grond waarvan het dividend feitelijk moet zijn uitbetaald aan de aandeelhouders (de 'doordelingseis') stuit op bezwaren onder het Unierecht. Het arrest is deels in lijn met het Nederlandse standpunt.

Deze zaak was gevoegd met zaak C-157/17 waarin de Hoge Raad het Hof verzocht zich uit te spreken over een ander punt van de toepasselijke Nederlandse regeling. Met het arrest van 21 juni 2018 in de zaak Fidelity Funds (C-480/16) verviel die vraag en heeft de Hoge Raad zijn vraag ingetrokken met als gevolg dat zaak C-157/17 kwam te vervallen.

Arrest van het Hof van 27 februari 2020, zaak C-405/18, AURES Holdings (Tsjechië)

AURES Holdings is de rechtsopvolger van een naar Nederlands recht opgerichte vennootschap waarvan de statutaire en de feitelijke bedrijfszetel zich in Nederland bevonden, waardoor zij in Nederland belastingplichtig was. Vervolgens heeft AURES in 2009 haar feitelijke bestuurszetel verplaatst en daarmee haar fiscale woonplaats gewijzigd van Nederland naar Tsjechië. Zij wenst een in Nederland in 2007 geleden fiscaal verlies in mindering te brengen op de grondslag van de vennootschapsbelasting die zij in Tsjechië over 2012 verschuldigd is. De Tsjechische belastingdienst heeft geweigerd dit verlies in aanmerking te nemen, omdat de Tsjechische wet in een dergelijke situatie niet voorziet in de mogelijkheid van overheveling van een buitenslands verlies. De Tsjechische rechter vraagt zich af of deze nationale regelgeving in overeenstemming is met het vrij verkeer van vestiging van artikel 49 VWEU. Het Hof oordeelt dat de Tsjechische regelgeving niet in strijd is met de vrijheid van vestiging. De grensoverschrijdende situatie (vennootschappen die hun fiscale woonplaats naar Tsjechië hebben verplaatst en die in een andere lidstaat verlies hadden geleden in een belastingtijdvak waarin zij hun fiscale woonplaats in laatstgenoemde lidstaat hadden) is namelijk niet vergelijkbaar met de binnenlandse situatie (ingezetene vennootschappen die in Tsjechië verlies hebben geleden). Bij dit oordeel houdt het Hof rekening met de doelstellingen van de Tsjechische wet om de verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten in stand te houden en dubbele aftrek van verliezen te voorkomen. Het arrest is in lijn met het standpunt van de Nederlandse regering.

Arrest van het Hof van 30 april 2020, zaken C-168/19 en C-169/19 Istituto nazionale della previdenza sociale (Italië)

HB en IC, die de Italiaanse nationaliteit hebben en voor de Italiaanse

overheidssector hebben gewerkt, ontvangen een pensioen van het nationale pensioenfonds INPS. Nadat zij zich in Portugal hebben gevestigd hebben zij op grond van het Italiaans-Portugees verdrag verzocht om hun maandelijks pensioen te ontvangen, zonder inhouding van Italiaanse belastingen. Dat verzoek is door INPS afgewezen, omdat, anders dan bij Italiaanse gepensioneerden uit de particuliere sector, gepensioneerde werknemers uit de publieke sector alleen in Italië, de uitbetalende staat, mogen worden belast, tenzij de gepensioneerde werknemers de Portugese nationaliteit hebben. Het Hof oordeelt dat met het verdrag de bevoegdheid van de staten inzake de belastingheffing op pensioenen wordt verdeeld met het doel om dubbele belastingheffing te voorkomen. Met het oog daarop is het niet onredelijk dat de lidstaten criteria hanteren uit de internationale belastingpraktijk. Het hanteren van het nationaliteitscriterium in een bepaling die tot de verdeling van de fiscale bevoegdheid strekt kan niet worden geacht een verboden discriminatie op te leveren. Dit oordeel is overeenkomstig het door Nederland ingenomen standpunt.

Btw-richtlijn

Arrest van het Hof van 17 september 2020, zaak C-791/18, Stichting Schoonzicht (Hoge Raad, Nederland)

In deze zaak wordt de Nederlandse wettelijke regeling voor de herziening van btw-aftrek voor investeringsgoederen onder de loep genomen. Toegepaste btw-aftrek moet worden herzien als een goed of dienst anders wordt gebruikt dan de oorspronkelijke bestemming. De Wet op de Omzetbelasting kent een algemene regeling die voorziet in volledige herziening van toegepaste aftrek in het jaar van ingebruikname. Daarnaast kent de Wet een regeling voor investeringsgoederen die voorziet in een aanvullende herziening ingeval van relevante wijzigingen in het tijdvak van 10 jaar na eerste ingebruikname. De kernvraag is of de algemene regeling ook dient te gelden voor investeringsgoederen. Het Hof beslist bevestigend op die vraag. De algemene herzieningsplicht van artikel 184 van de btw-richtlijn (richtlijn 2006/112) heeft volgens het Hof een ruime werkingssfeer. Uit artikel 187 van de btw-richtlijn inzake investeringsgoederen volgt dat lidstaten als beginpunt voor de aanvullende herziening het jaar van ingebruikname kunnen kiezen. De aanvullende herziening van artikel 187 van de btw-richtlijn is dus bedoeld voor wijzigingen die zich voordoen na het jaar van ingebruikname. Voor wijzigingen in het jaar van ingebruikname

geldt de algemene herzieningsregeling. Deze uitleg is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 1 oktober 2020, zaak C-331/19, Staatssecretaris van Financiën (Hoge Raad, Nederland)

X verkoopt in haar winkel met erotische artikelen onder meer capsules, druppels, poeders en sprays die worden aangeprezen als afrodisiaca. Deze producten, die hoofdzakelijk bestaan uit bestanddelen van plantaardige of dierlijke oorsprong, zijn bestemd voor menselijke consumptie en worden oraal ingenomen. Tussen 2009 en 2013 heeft X op deze producten het verlaagde btw-tarief voor levensmiddelen toegepast. De belastingdienst heeft besloten naheffingsaanslagen op te leggen, omdat volgens haar geen sprake is van 'levensmiddelen' in de zin van de relevante bepalingen van de btw-regelgeving. Tegen deze achtergrond vraagt de Hoge Raad het Hof of de afrodisiaca van X vallen onder de begrippen 'levensmiddelen voor menselijke consumptie' en 'producten die gewoonlijk bestemd zijn ter aanvulling of vervanging van levensmiddelen' in punt 1 van bijlage III bij de btw-richtlijn (richtlijn 2006/112). Het Hof antwoordt van niet, al laat het het eindoordeel aan de verwijzende rechter. Naar het oordeel van het Hof hebben voormelde begrippen betrekking op alle producten met voedingsstoffen die dienen voor de opbouw, de energievoorziening en de regulering van het menselijk organisme en noodzakelijk zijn voor de instandhouding, de werking en de ontwikkeling van dat organisme, die worden geconsumeerd om die stoffen toe te dienen. Een product dat geen of een volstrekt te verwaarlozen hoeveelheid voedingsstoffen bevat en waarvan de consumptie uitsluitend andere effecten beoogt dan die welke noodzakelijk zijn voor de instandhouding, de werking en de ontwikkeling van het menselijk organisme, kan daarentegen niet onder die categorie vallen, aldus het Hof. De uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt.

| 26 |

Arrest van het Hof van 10 december 2020, zaak C-488/18, Golfclub Schloss Igling, (Duitsland)

Centraal in deze zaak staat de btw-vrijstelling voor diensten die samenhangen met sport of lichamelijke opvoeding. Volgens artikel 132, lid 1, onder m), van de btw-richtlijn (richtlijn 2006/112) geldt deze vrijstelling voor 'sommige diensten' die samenhangen met o.a. sport en die worden verricht door instellingen zonder winstoogmerk. Volgens de Duitse autoriteiten voldeed de golfvereniging uit het hoofdgeding niet aan de laatste voorwaarde en

kwam ze niet in aanmerking voor de vrijstelling. Het Hof beslist allereerst dat artikel 132, lid 1, onder m), van de btw-richtlijn geen rechtstreekse werking heeft omdat het de lidstaten een beoordelingsmarge laat. Verder maakt het Hof duidelijk dat het ontbreken van een winsttoegmerk veronderstelt dat deze instellingen gedurende hun gehele bestaan, ook bij ontbinding, geen winst mogen maken voor hun leden. Dat betekent dat in geval van ontbinding de winst die een dergelijke instelling heeft behaald en die groter is dan het door de leden gestorte aandelenkapitaal en de marktwaarde van de inbreng in natura, niet mag worden uitgekeerd aan die leden. Dit laatste oordeel is in lijn met het standpunt van de Nederlandse regering.

Burgerlijke en handelszaken

Arrest van het Hof van 3 september 2020, zaak C-186/19, Supreme Site Services (Hoge Raad, Nederland)

De Hoge Raad stelt in deze zaak prejudiciële vragen over (de herziene) verordening Brussel I bis (verordening 1215/2012). Achtergrond is een kort geding over een conservatoir derdenbeslag op het tegoed op een gezamenlijke escrow-rekening (een geblokkeerde bankrekening die wordt aangehouden bij een neutrale en financieel betrouwbare derde) van enerzijds de internationale (NAVO-)organisaties SHAPE en JFCP en anderzijds de private partij Supreme Site Services. De escrow-rekening is overeengekomen in het kader van de uitvoering van meerdere overeenkomsten tussen SHAPE/JFCP en Supreme over de levering van brandstof door Supreme ten behoeve van een door de NAVO geleide militaire operatie ter handhaving van de vrede en veiligheid in Afghanistan. SHAPE vordert opheffing van conservatoire derdenbeslag, omdat zij van mening is dat aan haar eigendom immuniteit van executie toekomt. De Hoge Raad vraagt zich af of de Nederlandse rechter internationale rechtsmacht heeft om het opheffingskortgeding te beslechten. Allereerst stelt het Hof vast dat het opheffingskortgeding in principe een burgerlijke of handelszaak in zin van de verordening is en aldus onder de materiële werkingssfeer van de verordening valt. Dit is alleen anders als de opheffingsvordering is ingesteld op grond van bevoegdheden van openbaar gezag in de zin van het Unierecht, hetgeen ter beoordeling van de Hoge Raad staat. In dat licht oordeelt het Hof dat een geschil over de opheffing van een grensoverschrijdend gelegd conservatoir beslag niet valt onder de exclusieve bevoegdheid van de gerechten van de lidstaat in dit geval België waar dit beslag ten uitvoer is gelegd. Het arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Consumentenbescherming

Arrest van het Hof van 17 december 2012, zaak C-667/19, A.M. (Polen)

A.M., eigenaar van een schoonheidssalon, heeft cosmetische producten gekocht van een cosmeticadistributeur. Vervolgens heeft A.M. de koopovereenkomst herroepen, omdat er op de verpakkingen van de cosmetische producten geen aanduiding van de functie van die producten in het Pools was aangebracht en informatie over de eigenschappen en de samenstelling ervan alleen in een catalogus werd gegeven. De Poolse rechter twijfelt of het op grond van verordening 1223/2009 betreffende cosmetische producten voldoende is dat de functie van die producten en informatie over de eigenschappen en de samenstelling ervan uitsluitend in een bedrijfscatalogus wordt opgenomen die ook andere producten bevat. Het Hof oordeelt dat dit niet voldoende is, mede gelet op de door deze verordening nagestreefde doelstelling van een hoog niveau van bescherming van de volksgezondheid. Het arrest komt overeen met het Nederlandse standpunt.

| 28 |

Compensatie luchtpassagiers

Arrest van het Hof van 9 juli 2020, zaak C-86/19, SL (Spanje)

SL is van Ibiza (Spanje) via Barcelona (Spanje) naar Fuerteventura (Spanje) gereisd met een vlucht van Vueling Airlines. Zij heeft haar bagage aan deze luchtvervoerder gegeven. Op de luchthaven van bestemming bleek de koffer van SL niet te zijn aangekomen. Omdat de luchtvaartmaatschappij haar zoekgeraakte bagage niet terugvond, stelde SL de luchtvervoerder op grond van het Verdrag van Montreal aansprakelijk tot betaling van de in dat verdrag opgenomen schadevergoeding van €1.131. De Spaanse rechter vraagt zich af of de luchtvaartmaatschappij deze schadevergoeding altijd en in alle gevallen moet betalen óf dat dit bedrag een maximum aangeeft waarvoor de luchtvaartmaatschappij aansprakelijk kan worden gesteld. Het Hof oordeelt dat sprake is van een vergoedingslimiet waarop de betrokken passagier niet van rechtswege en op forfaitaire basis recht heeft. Het is aan de nationale rechter om overeenkomstig het toepasselijke nationale (bewijs)recht binnen die grens het bedrag van de aan deze passagier verschuldigde schadevergoeding vast te stellen. Het oordeel van het Hof is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 3 september 2020, zaak C-530/19, Niki Luftfahrt (Oostenrijk)

In verband met een annulering en omboeking van een vlucht heeft de Oostenrijkse luchtvaartmaatschappij Niki Luftfahrt haar klanten een hotelovernachting aangeboden. Eiseres aangewezen op een rolstoel bleef tijdens een wandeling met haar man op het terrein van het hotel steken in een scheur in het asfalt en raakte ernstig gewond. Zij meent dat het hotelpersoneel nalatig heeft gehandeld en stelt de luchtvaartmaatschappij aansprakelijk voor haar letselschade. Het Hof oordeelt dat de luchtvaartmaatschappij op grond van de Europese regels inzake compensatie en bijstand aan luchtpassagiers bij annulering en vertraging (verordening 261/2004) niet zelf hoeft in te staan voor de verblijfsomstandigheden in het hotel van hun passagiers. Die regels verplichten de luchtvaartmaatschappij dan ook niet om de gevorderde, individuele schade te vergoeden aan een passagier, temeer omdat de regels voor compensatie en bijstand enkel aanspraak geven op gestandaardiseerde en onmiddellijke compensatie. Dit arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Detacheringsrichtlijn

Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 1 december 2020, zaak C-815/18, FNV (Nederland, Hoge Raad)

Een Nederlands transportbedrijf, dat ook vestigingen in Duitsland en Hongarije heeft, past de Nederlandse CAO's en loonvoorwaarden toe op Nederlandse chauffeurs maar niet op door haar ingehuurd Duitse en Hongaarse chauffeurs. FNV procedeert tegen dit transportbedrijf en probeert gelijk loon voor de buitenlandse chauffeurs af te dwingen. Kernvraag in deze zaak is of de detacheringsrichtlijn (richtlijn 96/17) ook ziet op de internationale wegvervoersector en zo ja, wat dat betekent voor de relevante Nederlandse CAO-afspraken. Het Hof oordeelt dat deze richtlijn van toepassing is op werknemers in het internationale wegvervoer. Om te bepalen of sprake is van 'terbeschikkingstelling' als bedoeld in de detacheringsrichtlijn moet naar het oordeel van het Hof worden gekeken naar alle factoren die kenmerkend zijn voor de werkzaamheden van de betrokken werknemer. Of een CAO algemeen verbindend is verklaard in de zin van de detacheringsrichtlijn en daarmee brede effecten heeft, moet aan de hand van het toepasselijke nationale recht worden bepaald, aldus het Hof. Dit arrest is grotendeels in lijn met het Nederlandse standpunt.

*Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 8 december 2020, zaak C-620/18, Hongarije/
Europees Parlement en Raad*

In een directe zaak tegen het Europees Parlement en de Raad vordert Hongarije nietigverklaring van de herzieningsrichtlijn (richtlijn 2018/957) betreffende de aanscherpingen van de detachingsrichtlijn (richtlijn 96/71). De bezwaren van Hongarije zien op het gebruik van een onjuiste rechtsgrondslag. Volgens Hongarije is de herzieningsrichtlijn uitsluitend of hoofdzakelijk gericht op de bescherming van werknemers. Hongarije meent daarom dat zij niet kon worden gebaseerd op artikel 53, lid 1 en artikel 62 VWEU, die zijn gericht op het wegnemen van belemmeringen voor het vrij verrichten van diensten. Het Hof verwerpt het beroep van Hongarije. De Uniewetgever mocht de vaststelling voor de herzieningsrichtlijn baseren op dezelfde rechtsgrondslag als die van de detachingsrichtlijn is gebruikt. Er is daarom geen reden om te twijfelen aan de geldigheid van de herzieningsrichtlijn, aldus het Hof. Nederland heeft in deze zaak geïntervenieerd aan de zijde van het Europees Parlement en de Raad. Overigens heeft Polen in zaak C-626/18 een vergelijkbaar beroep tot nietigverklaring van de herzieningsrichtlijn ingesteld (zie ook hierna).

| 30 |

*Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 8 december 2020, zaak C-626/18, Polen/Europees
Parlement en Raad*

In deze zaak vordert Polen net als Hongarije in zaak C-620/18 nietigverklaring van de herzieningsrichtlijn. Het Hof verwerpt ook in deze zaak het beroep. Kortheidshalve wordt verwezen naar de samenvatting van het arrest in zaak C-620/18 hierboven.

Dienstenrichtlijn

Beschikking van het Hof van 6 februari 2020, zaak C-137/18, Hapeg Dresden (Duitsland)

Hapeg Dresden is een Duitse bouwonderneming die voor een particuliere onderneming bouwwerkzaamheden uitvoert. Na de voltooiing van deze werkzaamheden stuurt Hapeg Dresden een factuur met daarop een bedrag dat hoger is dan het afgesproken bedrag, omdat het afgesproken bedrag niet voldeed aan de minimumtariefregeling zoals vastgelegd in de Duitse honorariumregeling voor architecten en ingenieurs (HOAI). De opdrachtgever weigert te betalen. In dit betalingsgeschil vraagt de Duitse verwijzende rechter zich af of de Duitse minimumtariefregeling toegestaan is onder de dienstenrichtlijn (richtlijn 2006/123). Onder verwijzing naar de uitspraak in

de eerdere infractieprocedure tegen Duitsland (C-377/17) over dezelfde regeling oordeelt het Hof dat de in de HOAI gehanteerde minimumtarief-regeling voor architecten en ingenieurs in strijd is met de dienstenrichtlijn en doet de zaak per beschikking af. Deze uitspraak is conform het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 22 september 2020, gevoegde zaken C-724/18 en C-727/18, Cali Apartments e.a. (Frankrijk)

Een Franse rechter wil weten of de dienstenrichtlijn van toepassing is op de kortstondige verhuur van een woonruimte via een platform zoals Airbnb. Het gaat in deze zaak om nationale en gemeentelijke bepalingen die de toegang regelen tot het herhaaldelijk kortstondig verhuren van zowel beroepsmatige als niet-beroepsmatige verhuur tegen vergoeding van gemeubileerde woonruimte aan incidentele klanten die daar niet hun woonplaats kiezen. Deze bepalingen zijn bedoeld om het tekort aan woningen voor langdurig verblijf te bestrijden, aldus de Franse regering. Het Hof oordeelt dat de dienstenrichtlijn op deze situatie van toepassing is. Het Hof onderstreept in dit verband dat de activiteiten onder het begrip ‘dienst’ en ‘vergunning’ van die richtlijn vallen. Ook vormt het bestrijden van een woningtekort een dwingende reden van algemeen belang die een dergelijke regeling kan rechtvaardigen. Om die reden is een dergelijke regeling in overeenstemming met de dienstenrichtlijn, aldus het Hof. Het arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 31 |

Arrest van het Hof van 3 december 2020, zaak C-62/19, Star Taxi App (Roemenië)

In deze zaak vraagt een Roemeense rechter zich af of de applicatie Star Taxi App moet worden beschouwd als een dienst van de informatiemaatschappij of als een vervoersdienst. Dat is van belang, omdat in Roemenië voor vervoersdiensten een vergunningplicht geldt. Star Taxi App brengt gebruikers en geautoriseerde taxichauffeurs met elkaar in contact. Hiertoe heeft Star Taxi App dienstverleningscontracten gesloten met de taxichauffeurs. Star Taxi App geeft geen opdrachten aan de chauffeurs en stelt geen ritprijzen vast. De klant betaalt na de rit direct aan de gekozen chauffeur. Star Taxi App houdt geen toezicht op de kwaliteit van de taxi's en hun chauffeurs. Het Hof oordeelt dat een online ‘intermediair’ voor taxidiensten zoals Star Taxi App geen vervoersdienst is, maar een dienst van de informatiemaatschappij in de zin van de richtlijn inzake elektronische handel (richtlijn 2000/31). Nu het Hof onvoldoende informatie heeft om na te gaan of het Roemeense

vergunningstelsel in overeenstemming is met de dienstenrichtlijn, laat het Hof die beoordeling aan de nationale rechter. Het arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Douane

Arrest van het Hof van 11 maart 2020, zaak C-192/19, Rensen Shipbuilding (Nederland, Gerechtshof Amsterdam)

Deze douanezaak gaat over de tariefindeling van 27 scheepscasco's afkomstig uit China op grond van de Gecombineerde Nomenclatuur (bijlage I bij verordening 2658/87). Rensen Shipbuilding vindt dat zij moeten worden ingedeeld als 'zeeschepen' (tarief: vrij). De Nederlandse belastingdienst meent echter dat deze scheepscasco's moeten worden ingedeeld als 'andere (niet-zeeschepen)' (tarief: 1,7%), omdat voor de casco's enkel certificaten zijn afgegeven waarin wordt verklaard dat zij zijn gebouwd volgens scheepsbouwnormen voor de binnenvaart. Dit betekent dat de scheepscasco's ongeschikt zijn om te dienen als romp voor schepen waarmee in volledig beladen toestand bij moeilijke weersomstandigheden de wereldzeeën kunnen worden overgestoken. De aanvullende aantekening 1 op Hoofdstuk 89 van de GN bepaalt dat de GN-onderverdelingen 'zeeschepen' alleen betrekking hebben op 'schepen, ontworpen en gebouwd voor de vaart in volle zee'. Het Gerechtshof Amsterdam vraagt zich af wat onder laatstgenoemde zinsnede moet worden verstaan. Het Hof oordeelt dat die zinsnede zich niet uitstrekt tot schepen waarmee ten gevolge van de eigenschappen die inherent zijn aan de bouw ervan, bij moeilijke weersomstandigheden tot slechts ongeveer 21 zeemijl uit de kust kan worden gevaren. Oftewel: de scheepscasco's van Rensen kunnen niet worden ingedeeld als 'zeeschepen', maar vallen onder de GN-postonderverdeling 'andere (niet-zeeschepen)'. Het arrest is in lijn met het standpunt van de Nederlandse regering.

Arrest van het Hof van 11 maart 2020, zaak C-160/18, X BV tegen Staatssecretaris van Financiën (Nederland, Hoge Raad)

X BV is groothandelaar in pluimveevleesproducten. X koopt deze producten onder meer van een concernvennootschap in Brazilië en verkoopt ze vervolgens op de Uniemarkt. De Nederlandse douaneautoriteiten hebben met X afspraken gemaakt over de wijze waarop de douanewaarde bij invoer moet worden berekend, waarbij de zogenaamde 'cif-invoerprijs' wordt bepaald. Bij een controle achteraf hebben de douaneautoriteiten echter

vastgesteld dat de door X opgegeven cif-invoerprijs in 705 douaneaangiften onjuist is geweest, omdat de goederen steevast met verlies zijn verkocht. Daarom zijn aanvullende invoerrechten gevorderd van X. De Hoge Raad vraagt het Hof om uitleg van de Unierechtelijke regels voor de wijze van berekening van de aanvullende invoerrechten in de sector slachtpluimvee (verordening 1484/95). Het Hof oordeelt dat de enkele omstandigheid dat in de Unie ingevoerde goederen met verlies zijn verkocht namelijk tegen een lagere prijs dan de in de douaneaangifte vermelde cif-invoerprijs niet volstaat om vast te stellen dat de cif-invoerprijs niet juist was. De importeur moet de gelegenheid hebben om bewijs aan te leveren dat uit het geheel van voorwaarden waaronder de goederenzending is afgehandeld, blijkt dat de opgegeven cif-invoerprijs juist is. Als hij niet slaagt in dat bewijs, blijft de cif-invoerprijs buiten beschouwing en moeten de aanvullende invoerrechten worden vastgesteld, aldus het Hof. Het arrest is niet in lijn met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, zaak C-97/19, Pfeifer & Langen (Duitsland)

In deze zaak staat de vraag centraal of na een douaneaangifte de persoon van de aangever kan worden herzien. De Duitse verwijzende rechter constateerde dat daar in de lidstaten verschillend over wordt geoordeeld. De Nederlandse Hoge Raad had eerder beslist dat herziening van de aangever niet mogelijk was. Met dat standpunt nam Nederland deel aan deze zaak. Het Hof oordeelt dat onder de bepalingen van het communautair douanewetboek herziening van de persoon van de aangever wel mogelijk is in een situatie van zogenaamde 'indirecte vertegenwoordiging', wanneer de eerste aangever bij vergissing heeft vermeld dat hij uitsluitend in eigen naam en voor eigen rekening handelde, hoewel hij beschikte over een volmacht van de eigenlijke aangever. De uitspraak van het Hof komt grotendeels overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 8 oktober 2020, C-330/19, Exter, (Nederland, Hoge Raad)

Centraal in deze zaak staat de uitleg van het begrip 'heffingsgrondslagen' zoals bedoeld in artikel 121, lid 1, van verordening 2913/92 tot vaststelling van het communautair douanewetboek (CDW). In deze zaak had Exter BV een deel van de invoergoederen die zij onder de regeling actieve veredeling had geplaatst voor het vrije verkeer aangegeven. Bij berekening van de douaneschuld heeft zij verzocht om toepassing van het preferentiële tarief dat gold toen de goederen onder de regeling werden geplaatst (8,9%), maar

dat was geschorst ten tijde van de aanvaarding van de aangifte voor het vrije verkeer. De vraag die rijst is of het preferentiële tarief van 8,9% mag worden toegepast. Het Hof gaat na of het begrip 'heffingsgrondslagen' in art. 121, lid 1, CDW mede ziet op normale en preferentiële douanetarieven. Het Hof oordeelt dat dat begrip een autonoom Unierechtelijk begrip is dat moet worden uitgelegd met inachtneming van het doel van de regeling en de context van art. 121, lid 1. Het komt tot de conclusie dat het begrip 'heffingsgrondslagen' niet de normale en preferentiële douanetarieven omvat, maar enkel de heffingsgrondslagen waarop dergelijke tarieven van toepassing zijn. Art. 121, lid 1, verzet zich tegen toepassing van een tot een verlaagd douanerecht leidende preferentiële tariefmaatregel die gold ten tijde van aanvaarding van de aangifte tot plaatsing van goederen onder de regeling actieve veredeling, maar die was geschorst ten tijde van aanvaarding van de aangifte voor het in het vrije verkeer brengen van die goederen. Het oordeel is in lijn met het Nederlandse standpunt.

Eigen middelen

Arrest van het Hof van 9 juli 2020, zaak C-575/18 P, Tsjechische Republiek/Commissie

In dit arrest verwerpt het Hof de hogere voorzieningen van Tsjechië tegen de beschikking van het Gerecht in zaak T-147/15. Die beschikking luidde dat Tsjechië niet-ontvankelijk werd verklaard in zijn beroep bij de Unierechter tegen een brief waarin de Commissie deze lidstaat een termijn stelde om een geldbedrag aan de EU te betalen ter compensatie van een verlies aan eigen middelen van de Unie. Een dergelijke brief brengt geen bindende rechtsgevolgen teweeg, zodat het geen voor beroep vatbaar besluit is. Het Hof houdt dit oordeel in stand en wijst het hoger beroep van Tsjechië af. Tsjechië had in beroep het argument aangevoerd dat er zonder de mogelijkheid van beroep geen effectieve rechtsbescherming is bij onenigheid over de betalingsverplichting. Daarover merkt het Hof op dat de lidstaat wel een mogelijkheid heeft, namelijk het instellen van een actie wegens ongerechtvaardigde verrijking op grond van artikelen 268 en 340 VWEU. Nederland heeft in deze zaak geïntervenieerd aan de zijde van Tsjechië. Het arrest komt strikt genomen niet overeen met het Nederlandse standpunt, maar doet wel recht aan het Nederlandse standpunt over de noodzaak van effectieve rechtsbescherming voor lidstaten in geschillen met de Commissie onder de eigen middelenwetgeving.

Energie en Telecom

Beschikking van het Gerecht van 21 januari 2021, zaak T-161/19, Deutsche Telekom AG tegen Europees Parlement en Raad.

Deutsche Telekom heeft beroep ingesteld tegen verordening 2018/1971 van 11 december 2018 tot instelling van het Orgaan van Europese regulerende instanties voor elektronische communicatie (BEREC) en het Bureau voor ondersteuning van BEREC (BEREC-Bureau), tot wijziging van verordening 2015/2120 en tot intrekking van verordening 1211/2009. Deutsche Telekom wordt door deze wetgevingshandeling niet individueel geraakt. Het Gerecht verklaart het beroep daarom niet-ontvankelijk. Nederland nam in deze zaak deel ter ondersteuning van het Europees Parlement en de Raad.

Beschikking van het Gerecht van 21 januari 2021, zaak T-162/19, Telefónica, SA en Telefónica de España, SA tegen Europees Parlement en Raad.

Telefónica heeft beroep ingesteld tegen verordening 2018/1971 van 11 december 2018 tot instelling van het Orgaan van Europese regulerende instanties voor elektronische communicatie (BEREC) en het Bureau voor ondersteuning van BEREC (BEREC-Bureau), tot wijziging van verordening 2015/2120 en tot intrekking van verordening 1211/2009. Telefónica wordt door deze wetgevingshandeling niet individueel geraakt. Het Gerecht verklaart het beroep daarom niet-ontvankelijk. Nederland nam in deze zaak deel ter ondersteuning van het Europees Parlement en de Raad.

| 35 |

Arrest van het Hof van 23 januari 2020, zaak C-578/18, Energiavirasto (Finland)

A is een huishoudelijke afnemer van elektriciteit. Hij klaagt bij het Finse energiebureau over de factureringsregeling van de distributiesysteembeheerder. Het energiebureau doet onderzoek en beslist dat de regeling voldoet aan de geldende voorschriften. A tekent beroep aan tegen dit besluit. Dat beroep wordt niet-ontvankelijk verklaard. De vraag is of artikel 37 van de derde energierichtlijn (richtlijn 2009/72) A in deze zaak de status van ‘partij’ en daarmee een recht van beroep bij de rechter toekent. Het Hof beslist dat lidstaten moeten voorzien in een mechanisme voor buitengerechtelijke beslechting van geschillen tussen huishoudelijke afnemers en elektriciteitsbedrijven. De lidstaten hebben daarbij de keuze om dit mechanisme te beleggen bij de regulerende instantie, zoals het Finse energiebureau, of bij een andere instantie. Alleen wanneer de regulerende instantie belast is met deze geschillenbeslechting, zijn huishoudelijke

afnemers partij en komt hen een recht van beroep toe op grond van artikel 37 van de derde energierichtlijn. In andere gevallen niet. De uitspraak komt niet overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 15 september 2020, gevoegde zaken C-807/18 en C-39/19, Telenor Magyarország (Hongarije)

Het Hof legt in dit arrest voor het eerst de verordening over netneutraliteit uit (verordening 2015/2120). Deze verordening beoogt een open-internettoegang te waarborgen door aan internetproviders verschillende verplichtingen op te leggen. Er is in deze zaak een geschil tussen een Hongaarse telecomaandbieder en de Hongaarse toezichthouder op het gebied van telecommunicatie. Het geschil spitst zich toe op de vraag of een provider bij de toegang tot het internet onderscheid kan maken tussen geselecteerde mobiele applicaties met onbeperkt internettoegang en niet-geselecteerde applicaties met beperkingen op het gebied van up- en downloadsnelheid. Het Hof vindt van niet. De in de verordening bedoelde vereisten inzake bescherming van de rechten van internetgebruikers en niet-discriminerende behandeling van het verkeer verzetten zich er tegen dat een aanbieder van internettoegangsdiensten bepaalde toepassingen en diensten bevoordeelt door middel van pakketten die voor deze toepassingen en diensten een nultarief aanbieden, terwijl het gebruik van andere toepassingen en diensten wordt geblokkeerd of vertraagd. Het arrest sluit aan bij de inbreng van de Nederlandse regering.

| 36 |

Arrest van het Hof van 8 oktober 2020, zaak C-360/19, Crown van Gelder (Nederland, College van Beroep voor het bedrijfsleven)

Door een grootschalige stroomstoring is het transport van elektriciteit naar de papierfabriek van Crown Van Gelder enkele uren onderbroken. Deze fabriek is aangesloten op het distributiesysteem beheerd door Liander NV. Dat net wordt weer gevoed door het door TenneT TSO (TenneT) beheerde landelijk hoogspanningsnet. Crown van Gelder stelt schade te hebben geleden en dient een klacht in tegen TenneT bij de Autoriteit Consument en Markt. De klacht is niet-ontvankelijk verklaard, omdat Crown van Gelder geen directe relatie met TenneT heeft. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven vraagt zich af of een eindafnemer overeenkomstig artikel 37, lid 11, van de elektriciteitsrichtlijn (richtlijn 2009/72) het recht heeft om een klacht in te dienen tegen de landelijke netbeheerder, aan wie de storing te wijten was, maar met wie zij geen rechtstreekse band heeft. Het Hof

oordeelt van wel. Een klacht kan niet worden afgewezen enkel omdat de installatie van de eindafnemer niet rechtstreeks is aangesloten op het landelijke hoogspanningsnet zelf, maar uitsluitend op een regionaal distributiesysteem dat door dat net wordt gevoed. De uitspraak komt niet overeen met het Nederlandse standpunt.

Erkenningsverplichting rijbewijzen

Arrest van het Hof van 28 oktober 2020, zaak C-112/19, Kreis Heinsberg (Duitsland)

In deze zaak had de betrokkene een Duits rijbewijs ingewisseld voor een Nederlands rijbewijs, zonder hierbij mede te delen dat het rijbewijs al was ingetrokken in Duitsland. De Nederlandse autoriteiten waren hiervan niet op de hoogte (later is het Nederlandse rijbewijs ingetrokken), omdat de intrekking nog niet stond geregistreerd in de databank van het EU-rijbewijzennetwerk (Resper). Duitsland weigerde vervolgens om de geldigheid van het Nederlandse rijbewijs te erkennen. Het Hof oordeelt dat Duitsland dat mocht doen. De Nederlandse regering heeft geen schriftelijke opmerkingen ingediend, maar heeft op verzoek van het Hof gereageerd op verschillende vragen over de achterliggende nationale regeling in Nederland. Het arrest is in overeenstemming met het standpunt van de Nederlandse regering.

| 37 |

Gegevensbescherming

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, zaak C-311/18, Facebook (Ierland)

Maximilian Schrems is een Oostenrijkse staatsburger die in Oostenrijk woont. Sinds 2008 maakt Schrems gebruik van Facebook. De persoonsgegevens van Schrems en andere Facebook-gebruikers worden door Facebook Ireland geheel of gedeeltelijk doorgegeven aan servers van Facebook in de Verenigde Staten (VS). In de VS worden deze gegevens verwerkt. Schrems heeft bij de Ierse toezichhoudende autoriteit een klacht ingediend en verzocht om de doorgifte van deze persoonsgegevens te verbieden, omdat deze gegevens in de VS onvoldoende worden beschermd. In de algemene verordening gegevensbescherming (verordening 2016/679) is bepaald dat persoonsgegevens slechts aan een derde land kunnen worden doorgegeven indien het derde land een passend beschermingsniveau waarborgt. Het Hof antwoordt op vragen van de Ierse rechter dat het besluit van de Commissie betreffende modelcontractbepalingen voor de doorgifte van persoonsgegevens aan in derde landen gevestigde verwerkers geldig is, omdat er voldoende mechanismen bestaan

die kunnen waarborgen dat dergelijke doorgiften kunnen worden opgeschort of worden verboden als de modelcontractbepalingen geschonden worden of niet kunnen worden nageleefd. Het zogenoemde EU-VS-privacyschild wordt wel ongeldig verklaard door het Hof, omdat de toegang tot doorgegeven persoonsgegevens onvoldoende is afgebakend en de betrokkenen geen adequate rechtsbescherming wordt geboden. Het arrest komt gedeeltelijk overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van 6 oktober 2020, gevoegde zaken C-511/18, C-512/18 en C-520/18, La Quadrature du Net e. a en Ordre des barreaux francophones et germanophone e. a. (Frankrijk en België)

In deze gevoegde zaken worden opnieuw vragen gesteld over de toelaatbaarheid van een algemene bewaarplicht voor elektronische communicatiegegevens bij telecomproviders. Autoriteiten in de lidstaten voeren aan dat een algemene bewaarplicht nodig is om effectief te kunnen optreden tegen terrorisme en (ernstige) criminaliteit. De Franse en Belgische verwijzende rechters zien die zorg en stellen prejudiciële vragen. Het Hof houdt vast aan de strikte lijn uit eerdere rechtspraak (C-293/12, Digital Rights Ireland, C-203/15, Tele2). De e-privacy richtlijn (richtlijn 2002/58) verzet zich volgens het Hof tegen een regeling die telecomproviders ertoe verplicht algemeen en ongedifferentieerd gegevens van abonnees en gebruikers te bewaren. Een dergelijke algemene bewaarplicht is alleen toegestaan in situaties van een ernstige, reële en actuele of voorzienbare bedreiging van de nationale veiligheid. In dat verband geldt dat de plicht slechts voor een bepaalde tijd mag gelden, dat er waarborgen moeten zijn ter voorkoming van misbruik van persoonsgegevens en dat er toezicht is door een rechter of onafhankelijke instantie. Aan gerichte bewaring van persoonsgegevens staat de e-privacy richtlijn niet in de weg, mits dit gebeurt op basis van objectieve en niet-discriminerende factoren. Tot slot oordeelt het Hof dat een nationale strafrechter informatie en bewijzen die zijn verkregen door middel van ten onrechte bewaarde gegevens, buiten beschouwing moet laten. De Nederlandse regering nam alleen deel aan zaak C-520/18. De uitkomst is niet conform haar inbreng.

Arrest van het Hof van 6 oktober 2020, zaak C-623/17, Privacy International (Verenigd Koninkrijk)

Sinds 2018 spelen in de lidstaten vragen over de gevolgen van het arrest Tele2 (C-203/15), waarin het Hof strenge eisen heeft gesteld aan de toegang tot en gebruik en bewaring van elektronische communicatiegegevens voor

de opsporing van (ernstige) criminaliteit. De Britse rechter wil weten of het Unierecht dezelfde strenge normen stelt wanneer het gaat om de bescherming van de nationale veiligheid, waarvan in artikel 4, lid 2, VEU wordt bepaald dat dat 'uitsluitend de verantwoordelijkheid van elke lidstaat blijft'. Specifiek gaat de zaak over de toelaatbaarheid van een wettelijke verplichting voor telecomaanhouders om communicatiegegevens door te geven aan de nationale veiligheids- en inlichtingendiensten. Het Hof stelt voorop dat deze verplichting valt binnen de werkingssfeer van het Unierecht, specifiek de e-privacy richtlijn (richtlijn 2002/58). Handelingen tot verwerking van persoonsgegevens door particulieren vallen onder de richtlijn, ook als die verwerking het gevolg is van een verplichting die door de overheid is opgelegd met het oog op de nationale veiligheid. Verder oordeelt het Hof dat de e-privacy richtlijn, gelezen in samenhang met de grondrechten op privacy en bescherming van persoonsgegevens (artikelen 7 en 8 van het Handvest), zich verzet tegen de verplichting tot algemene en ongedifferentieerde doorgifte van persoonsgegevens aan de nationale veiligheids- en inlichtingendiensten. Voorts overweegt het Hof dat het belang van bescherming van de nationale veiligheid een verdergaande inbreuk op de grondrechten kan rechtvaardigen dan het belang van opsporing van (ernstige) criminaliteit. Enkel dit laatste is in lijn met de Nederlandse inbreng.

Beschikking van het Gerecht van 14 december 2020, zaak T-738/16, La Quadrature du Net e.a.

La Quadrature du Net is een Franse stichting die opkomt voor de bescherming van persoonlijke vrijheid op het internet. Met een aantal andere organisaties vordert zij bij het Gerecht dat het EU-VS-privacyschild nietig wordt verklaard. Nu het Hof dat privacyschild reeds ongeldig heeft verklaard bij het arrest in zaak Facebook (C-311/18), is de procedure voor het Gerecht niet meer van belang. De zaak is bij beschikking en zonder inhoudelijk oordeel afgedaan. Nederland steunde in deze zaak het standpunt van de Commissie.

Geneesmiddelen

Arrest van het Hof van 30 april 2020, zaak C-650/17, Royalty Pharma Collection Trust (Duitsland)

Het arrest gaat over de omvang van de bescherming van een basisoctrooi, en over de mogelijkheid om een aanvullend beschermingscertificaat (ABC) aan te vragen. De zaak draait om de stof sitagliptine, een diabetes-remmer, die

valt onder de algemene functionele beschrijving van een geldend basisoctrooi voor bepaalde diabetes-remmers. Sitagliptine is ontwikkeld na de aanvraag van dit basisoctrooi, en is zelfstandig geoctrooieerd. De vraag is of sitagliptine valt onder de bescherming van dit basisoctrooi. Als dat het geval is, kan de houder van het basisoctrooi voor deze stof een ABC verkrijgen op grond van artikel 3, onder a, van verordening 469/2009. Het Hof oordeelt dat een stof wordt beschermd door een basisoctrooi indien de stof beantwoordt aan de functionele definitie in een van de conclusies van het octrooi, en deze conclusie noodzakelijkerwijs en specifiek betrekking heeft op de stof. Dit laatst moet worden beoordeeld uit het oogpunt van een vakman op basis van zijn algemene kennis en de stand van de techniek. Omdat de stof sitagliptine is ontwikkeld na de aanvraag van het basisoctrooi, en bovendien zelfstandig geoctrooieerd, en dus nieuw is, valt deze stof niet onder de bescherming van het basisoctrooi. Een vakman had deze stof immers niet kunnen afleiden uit het basisoctrooi. Het oordeel is geheel in overeenstemming met het standpunt van de Nederlandse regering.

| 40 |

Arrest van het Hof van 9 juli 2020, zaak C-673/18, Santen (Frankrijk)

Deze zaak gaat over de voorwaarden voor het verlenen van een ABC, zoals geregeld in artikel 3 van verordening 469/2009. Er moet onder meer een vergunning voor het in de handel brengen verkregen zijn die de eerste moet zijn voor het 'product als geneesmiddel'. Bij haar aanvraag voor een ABC had Santen aangevoerd dat deze voorwaarde was vervuld, gelet op het arrest Neurim (C-130/11). Daarin oordeelde het Hof dat onder omstandigheden ook een ABC kon worden afgegeven voor een andere toepassing van hetzelfde product. De verwijzende rechter stelt vragen over de strekking van die uitspraak. Het Hof komt uitdrukkelijk terug van het arrest Neurim. Het begrip 'product' moet beperkt worden tot de werkzame stof of de samenstelling van werkzame stoffen van een geneesmiddel. Dat brengt mee dat het moet gaan om de eerste VHB van een geneesmiddel dat de betrokken werkzame stof(fen) bevat. Een vergunning voor het in de handel brengen voor een nieuwe therapeutische toepassing volstaat niet voor de afgifte van een ABC. Het Hof herinnert hierbij aan het doel van de ABC-regeling, om fundamenteel, innovatief onderzoek te stimuleren. Niet elk farmaceutisch onderzoek dat leidt tot afgifte van een octrooi en een nieuw geneesmiddel verdient bescherming door een ABC, maar enkel onderzoek waardoor nieuwe werkzame stoffen voor het eerst als geneesmiddel in de handel komen. De uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt over de voorwaarden voor verlening van een ABC.

Arrest van het Hof van 1 oktober 2020, zaak C-649/18, A. (Frankrijk)

A., eigenaar van een in Nederland gevestigde apotheek en een specifiek op de Franse markt gerichte website heeft reclame gemaakt op de Franse markt voor die website via een breed opgezette en langs diverse kanalen gevoerde reclamecampagne. A. zou zich daarbij schuldig hebben gemaakt aan het niet naleven van de Franse regelgeving op het gebied van reclame en de onlineverkoop van geneesmiddelen. A is van mening dat deze regelgeving niet op haar van toepassing is, omdat zij rechtmatig in Nederland is gevestigd als apotheker en zij haar producten aan Franse consumenten verkoopt via elektronische handel. De Franse rechter heeft vragen gesteld over de richtlijn inzake elektronische handel (richtlijn 2000/31). Het Hof oordeelt dat Frankrijk regels mag stellen aan apotheken uit andere lidstaten met een onlineverkoopdienst waarbij aan apotheken een verbod wordt opgelegd om hun klanten te benaderen via bepaalde methoden en middelen, waaronder de massale verspreiding van reclamedrukwerk en reclamefolders buiten de apotheek. Die regels mogen er echter niet toe leiden dat de betrokken dienstverlener wordt belet om buiten zijn apotheek reclame te maken, ongeacht op welke drager of op welke schaal hij dat doet. Het arrest komt deels overeen met het Nederlandse standpunt.

| 41 |

Justitiële samenwerking

Arrest van het Hof van 4 maart 2020, zaak C-183/18, Bank BGŻ BNP Paribas (Polen)

Deze zaak gaat om de erkenning en tenuitvoerlegging van een verkeersboete die door het Nederlandse CJIB is opgelegd aan de in Polen gevestigde Bank BGŻ BNP Paribas. De tenuitvoerlegging loopt spaak omdat de Poolse regelgeving niet voorziet in de aansprakelijkheid van rechtspersonen voor verkeersovertredingen. Dit leidt tot vragen over het begrip ‘rechtspersoon’ uit artikel 9 van kaderbesluit 2005/214 (wederzijdse erkenning geldelijke sancties) en over het leerstuk van kaderbesluitconforme uitleg. Het Hof beslist dat dit begrip moet worden uitgelegd volgens het recht van de beslissingsstaat. Dit leidt het Hof af uit met name de opzet en de doelstelling van het kaderbesluit. Daarnaast oordeelt het Hof in lijn met het arrest Poplawski (C-573/17) dat het kaderbesluit niet een strijdige Poolse wet aan de kant kan zetten. Het kaderbesluit heeft immers geen rechtstreekse werking. De Poolse rechter moet wel al het mogelijke doen om het door het kaderbesluit beoogde resultaat te bereiken. In dit verband wijst het Hof erop dat de Poolse regering en ook andere Poolse

rechters aanknopingspunten zien om de betrokken wet wel op rechtspersonen toe te passen. Het eindoordeel is echter aan de verwijzende rechter. De uitspraak komt overeen met de Nederlandse inbreng.

Landbouw en Visserij

Arrest van het Hof van 22 januari 2020, zaak C-814/18, Ursa Major Services BV (College van Beroep voor het bedrijfsleven, Nederland)

Deze zaak gaat over de subsidiabiliteit van uitgaven van een project onder het Europees Visserijfonds. Bij het project in kwestie zijn een praktijkdeskundige en een leverancier betrokken die, niet alleen advies c.q. een vistuig leveren, maar ook financieel bijdragen aan het project. De praktijkdeskundige heeft zijn bijdrage aan het project verrekend met de kosten van zijn advies. De leverancier heeft een separate factuur verzonden voor het geleverde vistuig. De vraag is in hoeverre de uitgaven voor het advies en het vistuig 'daadwerkelijk door de begunstigde zijn betaald' in de zin van artikel 55, lid 1, van verordening 1198/2006 inzake het Europees visserijfonds.

Het Hof beslist dat de subsidiabiliteit van uitgaven niet afhangt van de wijze waarop een project gefinancierd is. Het volstaat dat een derde een vordering heeft op de begunstigde en dat die vordering is voldaan. Het is niet relevant dat deze derde ook een financiële bijdrage aan het project levert. Het is ook niet relevant of de vorderingen over en weer worden verrekend, of afzonderlijk worden gefactureerd. De uitgaven moeten wel naar behoren worden verantwoord. Dit is de door de Nederlandse regering gewenste uitkomst in deze zaak.

Arrest van het Hof van 17 december 2020, zaak C-216/19, Land Berlin (Duitsland)

Deze zaak gaat over een situatie waarin twee personen een aanvraag doen voor landbouwsteun voor hetzelfde stuk landbouwgrond. De ene persoon is de eigenaar van de grond. De andere persoon is een derde die zonder toestemming van de eigenaar gebruik maakt van de grond. Het Hof oordeelt dat een landbouwer bij de aanvraag van landbouwsteun niet verplicht is om een eigendomsakte of enig bewijs van een gebruiksrecht te overleggen. Het huidige gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft immers tot doel om de administratieve lasten te verminderen. Er is een apart systeem om te controleren of de landbouwsteun onterecht betaald is. Als er twee of meer concurrerende aanvragen worden gedaan, dan moet de lidstaat nagaan wie er over de landbouwgrond beschikt. In de onderhavige zaak beschikt de

eigenaar over de landbouwgrond, en niet de onbevoegde derde. De uitspraak komt overeen met het Nederlandse standpunt.

Milieu

Arrest van het Hof van 21 januari 2021, zaak C-471/18P, Duitsland/Esso.

In dit arrest verwerpt het Hof de hogere voorziening van Duitsland tegen het arrest van het Gerecht in de zaak Esso Raffinage/ECHA (T-283/15). In dat arrest heeft het Gerecht de brief van 1 april 2015 van het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) aan het ministerie van Ecologie, Duurzame Ontwikkeling, Transport en Huisvesting, Frankrijk, met als opschrift 'Niet-nalevingsverklaring naar aanleiding van een dossierbeoordelingsbesluit uit hoofde van verordening 1907/2006' nietig verklaard. Het Hof houdt dit oordeel in stand en wijst het hoger beroep van Duitsland af. Nederland heeft in deze zaak geïntervenieerd aan de zijde van Duitsland.

Beschikking van het Hof van 26 maart 2020, zaak C-113/19, Luxaviation SA (Luxemburg)

Luxaviation SA, die tot een luchtvervoergroep behoort, heeft een geschil met de Luxemburgse Minister van Milieu over de inleveringsprocedure voor emissierechten voorzien in richtlijn 2003/87. Volgens de minister heeft Luxaviation SA die procedure met betrekking tot 2015 niet tijdig afgerond. Daarom heeft de minister een forfaitaire geldboete opgelegd wegens overmatige emissie. Tegen deze achtergrond heeft de verwijzende rechter vragen gesteld over de uitleg van richtlijn 2003/87 in het licht van het Handvest. Het Hof beantwoordt die vragen aan de hand van de in de zaak Billerud (C-203/12) uitgezette lijn. Het Handvest verzet zich er niet tegen dat bij de forfaitaire boete als bedoeld in artikel 16, lid 3 van richtlijn 2003/87 geen enkele mogelijkheid bestaat van aanpassing door de nationale rechter. Dat de boete wordt opgelegd zonder dat de bevoegde autoriteiten de exploitant hebben gewaarschuwd vóór het verstrijken van de inleveringstermijn, levert geen schending op van het vertrouwensbeginsel. Ook al was een dergelijke waarschuwing het jaar ervoor wel vrijwillig gegeven. Het Hof laat het aan de verwijzende rechter om te beoordelen of in het hoofdgeding sprake is van overmacht, maar geeft mee dat de omstandigheden die Luxaviation SA in dit kader aanvoert op zichzelf niet voldoende zijn. Deze beschikking komt niet overeen met het standpunt van de Nederlandse regering.

Arrest van het Hof van 25 juni 2020, zaak C-24/19, A e. a., (België)

In 2016 heeft Electrabel een stedenbouwkundige vergunning verkregen voor de bouw en exploitatie van vijf windturbines. Er is door A e. a. om nietigverklaring van deze beslissing verzocht, omdat ten onrechte geen milieubeoordeling is verricht voor het besluit houdende algemene en sectorale milieuvoorwaarden voor windturbines en de zogenoemde omzendbrief, op basis waarvan de vergunning is verleend. Het Hof oordeelt dat het begrip ‘plannen en programma’s’ in art. 2, onder a), van richtlijn 2001/42/EG (SMB-richtlijn) ook ziet op een besluit en een omzendbrief die zijn vastgesteld door de regering van een gefedereerde eenheid van een lidstaat en die elk verschillende bepalingen bevatten over de bouw en exploitatie van windturbines. Een overheidsbesluit dat algemene voorwaarden vastlegt voor stedenbouwkundige vergunningen voor de bouw en exploitatie van windturbines, is voorts aan te merken als een ‘plan of programma’ dat ingevolge artikel 3, tweede lid, onder a, van de SMB-richtlijn, aan een milieueffectbeoordeling moet worden onderworpen. Het oordeel komt niet overeen met het Nederlandse standpunt.

| 44 |

Arrest van het Hof van 3 september 2020, zaak C-817/18P, Natuurmonumenten

In dit arrest verwerpt het Hof de hogere voorziening van Natuurmonumenten tegen het arrest van het Gerecht in zaak T-79/16. In het arrest van het Gerecht werd de beslissing van de Commissie dat de Nederlandse Regeling bijdragen particuliere terreinbeherende- natuurbeschermingsorganisaties verenigbare staatsteun was, nietig verklaard. Het Hof houdt dit oordeel in stand en wijst het hoger beroep van Natuurmonumenten af. Nederland heeft in deze zaak geïntervenieerd aan de zijde van Natuurmonumenten.

Beschikking van het Gerecht van 18 december 2020, zaak T-146/16, Natuurmonumenten

In de zaak hebben natuurbeschermingsorganisaties beroep tot nietigverklaring ingesteld bij het Gerecht tegen de beslissing van de Commissie dat de Nederlandse Regeling bijdragen particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties verenigbare staatsteun was. Aangezien het bestreden besluit reeds nietig is verklaard in het arrest T-79/16, Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters, is het beroep in de zaak T-146/16 zonder voorwerp geraakt. Nederland heeft in deze zaak geïntervenieerd aan de zijde van Natuurmonumenten.

Rechtsstaat

Beschikking van het Hof van 29 januari 2020, zaak C-522/18 PPA, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Polen)

Deze zaak betreft de Poolse regeling waarmee de wettelijke pensioenleeftijd van rechters werd verlaagd van 70 naar 65 jaar, tenzij de president van Polen in een individueel geval goedkeuring verleent om het rechterlijke ambt te blijven bekleden na het bereiken van het 65e levensjaar. De Poolse rechter vraagt zich af of deze regeling verenigbaar is met het Unierecht en meer specifiek met de beginselen van de rechtsstaat, de onafhankelijkheid en de onafzetbaarheid van de rechter. Nadat de prejudiciële procedure bij het Hof was gestart, is de Poolse regeling gewijzigd, als gevolg van de beschikkingen van het Hof in inbreukzaak C-619/18 R. Het Hof droeg Polen daarin op om de nationale regeling niet toe te passen. Daardoor kunnen ook de rechters die zich in deze zaak tot het Hof hebben gewend in de toekomst hun rechtsprekende functie blijven uitoefenen tot zij de leeftijd van 70 jaar hebben bereikt. De prejudiciële vragen zijn dan ook zonder voorwerp geraakt, zodat het Hof niet meer (inhoudelijk) hoeft te beslissen op de gestelde vragen. Nederland had in zijn schriftelijke inbreng betoogd dat de Poolse regeling in strijd is met het Unierecht.

| 45 |

Arrest van het Hof van 26 maart 2020, gevoegde zaken C-558/18 en C-563/18, Miasto Łowicz (Polen)

Het Hof verklaart de prejudiciële vragen van twee Poolse rechters over de verenigbaarheid van de Poolse tuchtprocedure met het Unierecht niet-ontvankelijk. Reden is dat deze vragen niet zien op uitleg van Unierecht dat noodzakelijk is voor de beslechting van de hoofdedingen. Om die reden gaat het Hof ook niet inhoudelijk in op de gestelde vragen. Niettemin bevat het arrest een inhoudelijke passage over het Poolse tuchtrechtelijke systeem. Het Hof overweegt namelijk dat het Unierecht zich ertegen verzet dat tegen een nationale rechter een tuchtrechtelijke procedure wordt ingesteld, omdat die rechter een prejudiciële vraag heeft gesteld. De Nederlandse regering heeft zonder stelling te nemen met betrekking tot het ontvankelijkheidsvraagstuk in deze zaken een vergelijkbare inhoudelijke boodschap naar voren gebracht.

Sociale zekerheid

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, zaak C-610/18, AFMB e.a. (Centrale Raad van Beroep, Nederland)

De Centrale Raad van Beroep wil weten welke socialezekerheidswetgeving van toepassing is wanneer vrachtwagenchauffeurs die internationaal transport verrichten feitelijk voor een Nederlandse onderneming werken, maar zij een arbeidsovereenkomst hebben met een onderneming die op Cyprus is gevestigd. Kort samengevat betrof het de vraag wie op grond van het toepasselijke Unierecht (verordening 1408/71 en verordening 883/2004) als de werkelijke werkgever van de chauffeurs kan worden aangemerkt. Het Hof oordeelt dat dit de onderneming is die het feitelijke gezag over de chauffeurs uitoefent, die hun loonkosten draagt en die feitelijk bevoegd is om hen te ontslaan. Dat is dus niet per definitie de onderneming waarmee de chauffeurs een arbeidsovereenkomst hebben gesloten en die in de overeenkomst formeel wordt aangemerkt als werkgever. Deze uitspraak is in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 46 |

Arrest van het Hof van 23 september 2020, zaak C-777/18, Vas Megyei Kormányhivatal, (Hongarije)

Het geschil betreft de vergoeding voor geplande grensoverschrijdende zorg in een situatie waarin de betrokkene geen voorafgaande toestemming heeft gevraagd aan het bevoegde orgaan van zijn woonstaat. Het Hof oordeelt dat onder de Europese sociale zekerheidsverordeningen (verordening 883/2004 en verordening 987/2009) voorafgaande toestemming vereist is voor het recht op vergoeding van geplande zorg in een andere lidstaat. Zonder toestemming komt de betrokkene niet in aanmerking voor vergoeding, tenzij de nationale rechter vaststelt dat voldaan is aan de voorwaarden uit het arrest Elchinov. Indien niet aan die voorwaarden is voldaan, toetst het Hof verder aan de artikelen 56 VWEU en aan de bepalingen uit de patiëntenrichtlijn (richtlijn 2011/24). Het Hof oordeelt dat deze bepalingen zich verzetten tegen een nationale regeling die, bij gebreke van toestemming vooraf, de vergoeding uitsluit van grensoverschrijdende zorg binnen de grenzen van de dekking in de lidstaat van aansluiting, wanneer voor het overige is voldaan aan de voorwaarden voor die vergoeding. Het oordeel van het Hof komt grotendeels overeen met het Nederlandse standpunt.

Staatssteun

Arrest van het Hof van 24 november 2020, zaak C-445/19, Viasat Broadcasting UK (Denemarken)

Achtergrond van deze zaak is een langlopend geschil tussen de commerciële televisieomroep Viasat Broadcasting UK enerzijds en de Deense publieke omroep in staatseigendom TV2 en de Deense autoriteiten anderzijds over staatssteun die TV2 in de periode 1995-2003 heeft ontvangen voor de uitvoering van een dienst van algemeen economisch belang. Deze steun was niet conform de standstill-bepaling van artikel 108, lid 3 VWEU ter voorafgaande goedkeuring bij de Commissie aangemeld. Later heeft de Commissie die steun op grond van artikel 106, lid 2 VWEU alsnog verenigbaar verklaard met de interne markt. Het Hof heeft dit besluit bekrachtigd in de arresten in de zaken C-660/15 P en C-656/15 P. In deze (vervolg)zaak vordert Viasat van TV2 onrechtmatigheidsrente voor de door TV2 ontvangen steun wegens schending van de standstillverplichting van artikel 108, lid 3 VWEU. Het Hof oordeelt dat die bepaling aldus moet worden uitgelegd dat de op de nationale rechterlijke instanties rustende verplichting om de ontvanger van staatssteun die in strijd met deze bepaling tot uitvoering is gebracht te veroordelen tot betaling van onrechtmatigheidsrente, óók geldt wanneer de Commissie tot de conclusie komt dat die steun op grond van artikel 106, lid 2, VWEU verenigbaar is met de interne markt. Deze uitspraak is niet conform het Nederlandse standpunt.

| 47 |

Strafrecht

Arrest van het Hof van 11 maart 2020, zaak C-314/18, SF (Rechtbank Amsterdam, Nederland)

Een lidstaat kan bij de overlevering van een onderdaan of ingezetene aan een andere lidstaat bedingen dat die andere lidstaat de garantie afgeeft dat de betrokken persoon, na te zijn berecht, wordt teruggeleverd om de opgelegde vrijheidsstraf in de eigen lidstaat te ondergaan (artikel 5, lid 3, van kaderbesluit 2002/584). Deze zaak gaat over het tijdstip van de teruglevering, en over de mogelijkheid van aanpassing van de opgelegde straf. Het Hof beslist dat de betrokken persoon moet worden teruggeleverd zodra de veroordeling onherroepelijk is geworden. Wanneer er nog een procedure over een bijkomende straf of maatregel loopt, moet een belangenafweging worden gemaakt. Het belang van de reclassering van betrokkene in de eigen

lidstaat moet worden afgewogen tegen de doeltreffendheid van de strafvervolging en tegen het recht op een eerlijk proces. Ook moet worden gekeken of mechanismen van justitiële samenwerking tussen lidstaten kunnen worden benut. De uitspraak komt deels overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof van 11 juni 2020, zaak C-634/18, Prokuratura Rejonowa w Słupsku (Polen)

JI wordt in een strafprocedure beschuldigd van drugsbezit voor persoonlijk gebruik. De toepasselijke Poolse strafwet kent een zwaardere straf voor dergelijk bezit als sprake is van 'grote hoeveelheden drugs'. Deze nationale wet implementeert kaderbesluit 2004/757 in de Poolse rechtsorde. Dit kaderbesluit stelt minimumvoorschriften vast met betrekking tot bestanddelen van strafbare feiten en tot straffen op het gebied van illegale drugshandel. Aangezien het begrip 'grote hoeveelheden drugs' niet nader is omschreven door de Poolse wetgever maar door de nationale rechterlijke instanties geval per geval wordt uitgelegd, vraagt de verwijzende rechter zich af wanneer een hoeveelheid drugs is aan te merken als een 'grote hoeveelheid drugs' in de zin van het kaderbesluit. Het Hof stelt voorop dat het bezit van drugs voor persoonlijk gebruik buiten de werkingssfeer van het kaderbesluit valt. Verder oordeelt het Hof dat het kaderbesluit zich er niet tegen verzet dat een lidstaat de uitleg van het begrip overlaat aan de nationale rechter die dit per geval moet beoordelen. Voor het Hof is daarbij een belangrijke voorwaarde dat die uitleg redelijkerwijs voorzienbaar is indachtig artikel 49 Handvest inzake het lex certa-beginsel. Het arrest is in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 48 |

Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 24 november 2020, zaak C-510/19, AZ (België)

De Belgische rechter heeft in 2017 een Europees aanhoudingsbevel (EAB) uitgevaardigd tegen AZ die zich in Nederland bevindt. AZ is een Belgisch onderdaan die verdacht werd van het plegen van valsheid in geschrifte, het gebruikmaken van valse stukken en van oplichting. Op grond van een beslissing van de Nederlandse rechtbank is uitvoering gegeven aan het EAB en is AZ in 2017 vanuit Nederland overgeleverd aan België. In 2018 heeft de onderzoeksrechter in België een aanvullend EAB tegen AZ uitgevaardigd wegens aanvullende strafbare feiten. De Nederlandse officier van justitie heeft toestemming verleend om de vervolging van AZ uit te breiden overeenkomstig het aanvullend EAB. De Belgische verwijzende rechter

vraagt zich af of de Nederlandse officier van justitie is aan te merken als een ‘uitvoerende rechterlijke autoriteit’ in de zin van het kaderbesluit EAB (kaderbesluit 2002/584/JBZ) en dus bevoegd is om de toestemming te verlenen voor een aanvullend EAB. Het Hof oordeelt van niet. Voor dat oordeel is doorslaggevend dat de officier van justitie individuele instructies van de Nederlandse minister van Justitie kan ontvangen en daardoor niet (voldoende) onafhankelijkheid van de uitvoerende macht heeft. Deze uitspraak is niet conform het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 8 december 2020, zaak C-584/19, A e. a. (Oostenrijk)

Achtergrond van deze zaak is een strafzaak tegen A en andere onbekende daders wegens oplichting. Het openbaar ministerie (OM) in Hamburg (Duitsland) heeft een Europees onderzoeksbevel (EOB) uitgevaardigd en toegezonden aan het OM in Wenen (Oostenrijk). Conform het Oostenrijkse recht heeft het Weense OM de verwijzende rechter verzocht om rechterlijke goedkeuring voor het inwinnen van de in het EOB gevraagde informatie. Gelet op het arrest OG en PI van het Hof in gevoegde zaken C-508/18 en C-82/19 PPU inzake de onafhankelijkheid van de officier van justitie als uitvaardigende autoriteit onder het kaderbesluit EAB twijfelt de verwijzende rechter of het Hamburgse OM is aan te merken als een ‘rechterlijke autoriteit’ in de zin van richtlijn 2014/41. Het Hof is van oordeel dat deze richtlijn zo moet worden uitgelegd dat het OM van een lidstaat bij het uitvaardigen van een EOB anders dan bij een EAB kan worden aangemerkt als een rechterlijke autoriteit. De omstandigheid dat het OM juridisch ondergeschikt zou kunnen zijn aan de uitvoerende macht of daardoor zou kunnen worden aangestuurd doet daar niet aan af. Dit arrest is conform het Nederlandse standpunt.

| 49 |

Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 17 december 2020 gevoegde zaken C-354/20 PPU en C-412/20 PPU, L en P (Rechtbank Amsterdam, Nederland)

In deze gevoegde zaken vraagt de rechtbank Amsterdam zich af of zij door Poolse rechters uitgevaardigde Europees aanhoudingsbevelen (EAB's) ten uitvoer moet leggen. Aanleiding voor deze vraag is de verergering van de fundamentele gebreken in het Poolse rechtssysteem sinds het arrest van het Hof in de zaak C-216/18 PPU LM. In dat arrest heeft het Hof geoordeeld dat de uitvoering van een EAB kan worden opgeschort, indien er een reëel gevaar bestaat dat het recht op een eerlijk proces zal worden geschonden. Het Hof oordeelt in deze gevoegde zaken dat de vaststelling van (verergerde)

fundamentele of structurele gebreken in het Poolse rechtssysteem onvoldoende grond is voor een rechter uit een andere lidstaat om de uitvoering van een EAB uit Polen automatisch te weigeren. De uitvoerende rechterlijke autoriteit kan de tenuitvoerlegging van een EAB slechts weigeren als na grondig onderzoek blijkt dat de betrokkene na zijn overlevering een reëel gevaar loopt dat het recht op een eerlijk proces in het individuele geval wordt geschonden, aldus het Hof. De uitspraak komt niet overeen met de Nederlandse inbreng in deze zaak.

Visa

Arrest van het Hof van 30 april 2020, zaak C-584/18, Blue Air Airline Management Solutions (Cyprus)

Personeel van de luchtvaartmaatschappij Blue Air weigert een passagier uit Kazachstan de toegang tot een vlucht van Larnaca (Cyprus) naar Boekarest (Roemenië). Deze passagier beschikt niet over een visum voor Roemenië, maar heeft wel een vergunning voor voorlopig verblijf in Cyprus. Roemenië erkent deze vergunning op grond van besluit 565/2014 als gelijkwaardig aan een visum. Dit besluit voorziet in een vereenvoudigde regeling voor grenscontroles aan de Schengen-buitengrenzen. De kernvraag is of een passagier zich kan beroepen op besluit 565/2014 jegens een luchtvaartmaatschappij. Het Hof benadrukt allereerst dat een passagier zich op het besluit kan beroepen jegens een lidstaat die ervoor koos gebruik te maken van de vereenvoudigde regeling in het besluit. De passagier kan de toegezegde erkenning echter niet inroepen tegen de luchtvaartmaatschappij, omdat deze niet geacht kan worden te handelen als orgaan van de staat, aldus het Hof. De uitspraak komt ten dele overeen met het Nederlandse standpunt.

Arrest van het Hof (Grote Kamer) van 24 november 2020, gevoegde zaken C-225/19 en C-226/19, R.N.N.S. en A.K. (Rechtbank Den Haag, Nederland)

De verzoeken van R.N.N.S. en A.K. tot verlening van een Schengenvisum zijn door de Nederlandse Minister van Buitenlandse Zaken afgewezen, omdat de betrokkenen door andere lidstaten werden beschouwd als een bedreiging voor de openbare orde. Verzoekers weten niet welke andere lidstaat bezwaar heeft gemaakt en ook niet welke redenen daaraan ten grondslag liggen. Het Hof heeft geoordeeld dat de visumcode (verordening 810/2009) zo moet worden uitgelegd dat een lidstaat die wegens een bezwaar van een andere lidstaat een beslissing tot weigering van een

Schengenvisum neemt, in die beslissing moet aanduiden welke lidstaat bezwaar heeft gemaakt, alsook de specifieke weigeringsgrond en waar mogelijk kort de redenen moet vermelden waarop dit bezwaar is gebaseerd. Verzoekers kunnen hun inhoudelijke bezwaren tegen de positie van de bezwaarmakende lidstaat uitsluitend in die lidstaat aanvechten. De rechter van de lidstaat die het visum weigerde kan het bezwaar van een andere lidstaat immers niet inhoudelijk toetsen. Dit arrest is deels in lijn met het Nederlandse standpunt.

Vrij verkeer diensten

Arrest van het Hof van 3 december 2020, zaak C-311/19, BONVER WIN (Tsjechië)

BONVER WIN is een Tsjechische vennootschap die kansspelen organiseert. De exploitatievergunning werd echter ingetrokken op grond van nieuwe gemeentelijke regelgeving in de stad Děčín, gelegen op 25 km van de Duitse grens. BONVER WIN heeft hiertegen beroep ingesteld bij de Tsjechische rechter. Die rechter vraagt zich af of het in artikel 56 VWEU neergelegde vrij verkeer van diensten van toepassing is in deze situatie. Volgens het Hof is dat mogelijk. Er is geen sprake van een zuiver interne situatie, omdat een deel van de klantenkring van BONVER WIN uit Duitsland komt. In dit verband maakt het Hof ook duidelijk dat er artikel 56 VWEU geen kwantitatieve drempel ('de-minimis-regel') omvat. Evenmin aanvaardt het Hof de gedachte dat een maatregel van algemene strekking die alle in een lidstaat gevestigde dienstverrichters op dezelfde wijze (zowel rechtens, als feitelijk) raakt, buiten de materiële werkingssfeer van artikel 56 VWEU valt. Het arrest is gedeeltelijk in lijn met het Nederlandse standpunt.

| 51 |

Vrij verkeer kapitaal

Arrest van het Hof van 16 september 2020, zaak C-339/19, Romenergo (Roemenië)

De Roemeense financiële toezichthoudende autoriteit heeft in een reeks besluiten bepaald dat Romenergo en een aantal andere (rechts)personen worden geacht in onderling overleg te handelen door meer dan 5% van het aandelenkapitaal van een financiële beleggingsmaatschappij te verwerven of te houden. Volgens het Roemeense recht is overschrijding van deze 'deelnemingsgrens' niet toegestaan: in die situatie worden stemrechten van de aandeelhouders geschorst en zijn de aandeelhouders verplicht de aandelen die deze grens overschrijden te verkopen. De Roemeense rechter

twijfelt of deze nationale regeling in overeenstemming is met het vrij verkeer van kapitaal van artikel 63 VWEU. Nee, antwoordt het Hof onder verwijzing naar vaste rechtspraak. De Roemeense maatregel vormt een beperking van het vrije kapitaal verkeer en kan enkel worden gerechtvaardigd door een dwingende reden van algemeen belang. Roemenië heeft ter rechtvaardiging aangevoerd dat de Roemeense maatregel bedoeld is om financiële risico's te spreiden. Die reden is economisch van aard en vormt geen dwingende reden van algemeen belang. Het Hof concludeert dan ook dat de Roemeense deelnemingsgrens van 5% in strijd is met artikel 63 VWEU, tenzij deze nationale maatregel wordt gerechtvaardigd door een dwingende redenen van algemeen belang. Dat laatste moet de verwijzende rechter nagaan. Het verzoek van Roemenië om de gevolgen van het arrest te beperken in de tijd wijst het Hof af. De uitspraak lijkt minder ruimte voor de lidstaten te laten om een beperking van het vrij verkeer van kapitaal te rechtvaardigen dan de Nederlandse regering in deze zaak heeft bepleit.

Doorhalingen

In de volgende zaken waarin de Nederlandse regering schriftelijke opmerkingen heeft ingediend hebben de verwijzende rechters de gestelde prejudiciële vragen ingetrokken of heeft de verzoekende partij het beroep ingetrokken. Om die reden heeft het Hof in die zaken geen uitspraak gedaan.

Zaak C-133/20, European Pallet Association eV tegen PHZ B.V. (Nederland, Hoge Raad)

Zaak T-13/19, Tsjechische Republiek/Commissie

Bijlage 1

In 2020 afgedane zaken met Nederlandse inbreng

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
T-146/16	Natuurmonumenten	Staatssteun
T-738/16	La Quadrature du Net e.a. / CIE	Bescherming persoonsgegevens
C-156/17 en C-157/17	Köln-Aktiefonds Deka e.a.	Vrij verkeer van kapitaal, dividend, beleggingen
C-517/17	Addis	Asiel en migratie
C-623/17	Privacy International	Bescherming persoonsgegevens, nationale aangelegenheden
C-650/17	Royalty Pharma Collection Trust	Geneesmiddelen, octrooi
C-137/18	Hapag Dresden	Dienstenrichtlijn
C-160/18	X	Douane, invoerrechten
C-183/18	Bank BGZ BNP Paribas	Sancties, uitvoering
C-311/18	Facebook Ireland & Schrems	Bescherming persoonsgegevens
C-314/18	SF	EAB
C-341/18	J. e.a.	Asiel en migratie, schengen-gebied, zeehaven
C-405/18	Aures Holdings	Belastingen
C-471/18 P	Duitsland / Esso	Milieu
C-488/18	Golfclub Schloss Igling	BTW, sport
C-520/18	Ordre des barreaux francophones et germanophone e.a.	Bescherming persoonsgegevens
C-522/18 PPA	Zaklad Ubezpieczen Spolenznych	Rechtstaat, discriminatie, pensioenen
C-558/18 en C-563/18	Miasto Lowicz e.a.	Rechtstaat, rechtsbescherming
C-575/18	Tsjechie / Commissie	Beroepskwalificaties
C-578/18	Energiavirasto	Energie
C-584/18	DZ-Blue Air – Airline Management Solutions SRL	Compensatie luchtpassagiers
C-610/18	AFMB e.a.	Sociale zekerheid
C-620/18	Hongarije / Raad en Europees Parlement	Detacheringsrichtlijn
C-626/18	Polen / Raad en Europees Parlement	Detacheringsrichtlijn

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-634/18	Prokuratura Rejonowa w Slupsku	Strafrecht, gelijke behandeling
C-649/18	A	Geneesmiddelen, octrooi
C-654/18	Interseroh	Afvalstoffen
C-673/18	Santen	Geneesmiddelen, octrooi
C-724/18 en C-727/18	Cali Apartments e.a.	Dienstenrichtlijn
C-777/18	Vas Megyei Kormányhivatal	Sociale zekerheid, ziektekosten, vrij verkeer van diensten
C-791/18	Stichting Schoonzicht	BTW
C-806/18	JZ	Migratie, strafrecht
C-807/18 en 39/19	Telenor Magyarország e.a.	Telecom
C-814/18	Ursa Major Services	Landbouw en visserij, subsidies
C-815/18	Federatie Nederlandse Vakbeweging	Detacheringsrichtlijn
C-817/18 P	Natuurmonumenten	Staatssteun
C-836/18	C-836/18 Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real	Migratie
T-13/19	Tsjechie / Commissie	Rechtsbescherming, inbreukprocedure
C-21/19 en C-23/19	XN e.a.	Afvalstoffenrichtlijn
C-24/19	A e.a.	Milieu, energie
C-62/19	Star Taxi App	Dienstenrichtlijn, vervoer
C-86/19	SL	Compensatie luchtpassagiers
C-97/19	Pfeifer & Langen	Douane
C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	Belastingen, antidumping
C-112/19	Kreis Heinsberg	Erkenningsverplichting rijbewijzen
C-113/19	Luxavation	Milieu, broeikasgasemissierechten
T-161/19	Deutsche Telekom / Raad en Europees Parlement	Telecom

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
T-162/19	Telefonica en Telefónica de España / Raad en Europees Parlement	Telecom
C-168/19 en C-169/19	Istituto Nazionale della Previdenza Sociale e.a.	Belastingen
C-186/19	Supreme Site Services e.a.	Burgerlijke en handelszaken
C-192/19	Rensen Shipbuilding	Douane, gecombineerde nomenclatuur
C-216/19	Land Berlin	Landbouw en visserij, staatssteun
C-225/19 en C-226/19	Minister van Buitenlandse zaken e.a.	Visa, rechtsbescherming
C-233/19	Centre public d'action sociale de Liège	Asiel en migratie, procedurerichtlijn
C-311/19	BONVER WIN	Vrij verkeer van diensten, kansenspelen
C-330/19	Exter	Douane
C-331/19	Staatssecretaris van Financien	Belastingen, voedingssupplementen
C-339/19	Romenergo et Aris Capital	Vrij verkeer van kapitaal, openbaar overnameverbod
C-354/19	Novartis	Geneesmiddelen, octrooi
C-360/19	Crown Van Gelder	Energie, klachtrecht elektriciteitsmarkt
C-402/19	Centre public d'action sociale de Seraing	Sociale zekerheid, illegale derdelanders
C-445/19	Viasat Broadcasting UK	Staatssteun, diensten van algemeen economisch belang
C-510/19	Openbaar ministerie	EAB
C-530/19	Niki Luftfahrt	Compensatie luchtpassagiers
C-584/19	Staatsanwaltschaft Wien	EAB
C-667/19	A.M.	Consumentenbescherming
C-133/20	European Pallet Association	Gemeenschapsmerk
C-354/20 PPU	Openbaar Ministerie	EAB

Bijlage 2

**Aanhangige zaken per 1 mei 2021
waarin de Nederlandse regering
meedoet**

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C- 182/18	Milaan tegen Raad	agentschappen; besluitvormingsprocedures
C-314/18	SF	EAB
C-558/18 en C-563/18	Miasto Lowicz e.a.	Rechtsstaat, rechtsbescherming
C-232/19	Comune di Milano tegen Parlement en Raad	Agentschappen
C-291/19	SO	Rechtsstaat; ambtenaren
C-546/19	Westerwaldkreis	Migratie; terrorisme; derdelanders; terugkeerrichtlijn
C-564/19	IS	Onafhankelijkheid; rechtsbescherming
C-636/19	CAK	Sociale zekerheid; dienstenrichtlijn
T-636/19	Chemours Netherlands / ECHA	Vrij verkeer van diensten, grensoverschrijdende gezondheidszorg
C-693/19	SPV Project 1503	Consumenten; oneerlijke bedingen
C-741/19	République de Moldavië	Energie, investeringen
C-791/19	Commissie tegen Polen	Rechtsstaat
C-854/19	Vodafone	Telecom
C-872/19 P	Bolivariaanse Republiek Venezuela / Raad	Sancties, procesbevoegdheid
T-866/19	Ryanair/Laudamotion tegen Commissie	Vrij verkeer van diensten, dwingend algemeen belang
C-5/20	Vodafone	Telecom
E-13/20	O v Arbeids- og velferdsdirektoratet	Sociale zekerheid
E-15/20	Criminal Proceedings Against P	Sociale zekerheid
C-18/20	Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl	Asiel, derdelanders
C-24/20	Commissie / Raad	Bevoegheidsverdeling, toetreding tot Akte van Geneve

Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-30/20	Volvo e.a.	Rechterlijke bevoegdheid, burgerlijke en handelszaken
C-34/20	Telekom Deutschland	Telecom
C-55/20	Ministerstwo Sprawiedliwości	Dienstenrichtlijn, advocaten
C-71/20	Anklagemyndigheder	Asiel, gelijke behandeling
C-109/20	PL Holdings	Investeringsbeschermingsovereenkomst
C-148/20 en C-150/20	Deutsche Lufthansa e.a.	Persoonsgegevens van passagiers (PNR-gegevens), handvest
C-160/20	Stichting Rookpreventie Jeugd e.a.	Tabak
C-161/20	Commissie / Raad	Bevoegdheidsverdeling
C-190/20	DocMorris	Geneesmiddelen, kansspelen
C-215/20 en C-222/20	Bundesrepublik Deutschland e.a.	Persoonsgegevens van passagiers (PNR-gegevens), handvest
C-217/20	Staatssecretaris van Financiën	Sociale zekerheid
C-234/20	Satini-S	Staatsteun, natura 2000
C-237/20	Federatie Nederlandse Vakbeweging	Insolventie, ondergang onderneming
C-238/20	Satini-S	Staatsteun, natura 2000
C-241/20	Etat Belge	Belastingen
C-245/20	Autoriteit Persoonsgegevens	Gegevensbescherming
C-275/20	Commissie / Raad	Media en cultuur
T-277/20	MKB Multifonds	Staatsteun
C-285/20	Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut	Sociale zekerheid
C-325/20	BEMH et Conseil national des centres commerciaux	Dienstenrichtlijn
C-391/20	Boriss Cilevičs e.a.	Onderwijs, vrij verkeer
C-412/20 PPU	Openbaar Ministerie	EAB
C-420/20	HN	Strafrecht, rechtsbescherming
C-433/20	Austro-Mechana	Auteursrecht, media

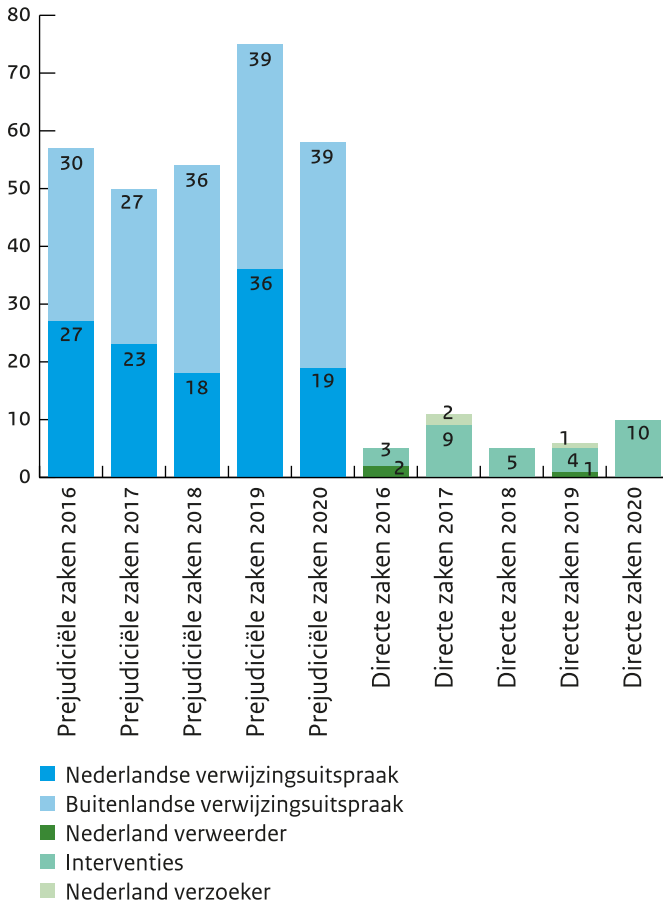
Zaaknummer	Zaaknaam	Trefwoord
C-453/20	City rail	Vervoer
C-459/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel, verblijfstatus
C-490/20 PPA	Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“	Handvest, Brexit, burgerschap
C-519/20	Landkreis Gifhorn	Asiel, terugkeerrichtlijn
C-560/20	Landeshaupmann von Wien	Asiel
C-577/20	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	Beroepskwalificaties, erkenning diploma's
C-597/20	LOT Airways	Compensatie luchtpassagiers
C-615/20 en C-671/20	YP e.a.	Rechtstaat, onafhankelijkheid en rechterlijke bevoegdheid
C-624/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel
T-639/20	Chemicals / Commissie	REACH
C-19/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Asiel

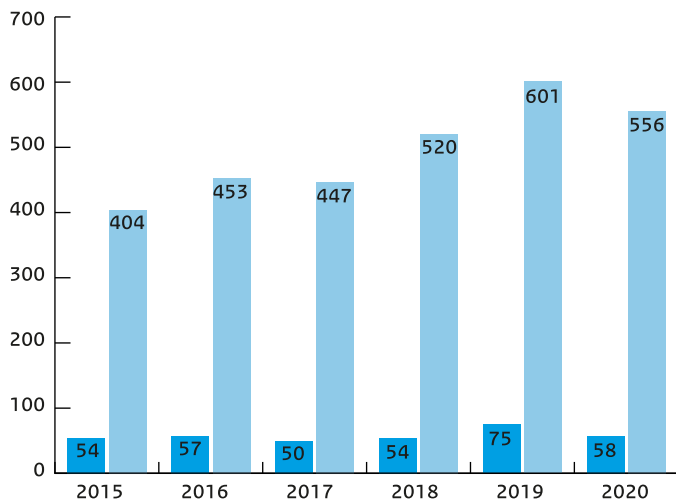
Bijlage 3

Statistieken van de Nederlandse inbreng bij het Hof van Justitie

De eerste grafiek is een numerieke weergave van de in hoofdstuk 2 van dit jaarbericht besproken zaken. Het gaat om zaken waarin in 2020 uitspraak is gedaan door het Hof van Justitie en het Gerecht en waaraan de Nederlandse regering een bijdrage heeft geleverd. Zoals in de grafiek wordt weergegeven, ging het in 2020 om 58 prejudiciële zaken en om 10 directe zaken.

De tweede grafiek toont het totaal aantal prejudiciële zaken waarin het Hof uitspraak heeft gedaan en het aantal zaken waaraan de Nederlandse regering een bijdrage heeft geleverd.

| 64 |

- Bijdrage Nederland
- Totaal aantal prejudiciële zaken

Deze brochure is een uitgave van:
Het ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061 | 2500 EB Den Haag

www.rijksoverheid.nl
© Buitenlandse Zaken | augustus 2021

21403784

Foto voorzijde: Hof van Justitie